

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 2 – 2017

Om barnets beste i offentlig forvaltning	8
Barneombudet om spesialundervisning	10
Sorteringsdebatten	15
Hytteferie	24
Oppdals Dissimilis	33

Fra generalsekretæren

Veien videre

Å få muligheten til å overta som generalsekretær er spennende og utfordrende. Jeg ønsker at NFU fortsatt skal være en pådriver for å bedre livssituasjonen til mennesker med utviklingshemning.

At mennesker med utviklingshemning skal få oppfylt grunnleggende menneskerettigheter er noe både tillitsvalgte, medlemmer, pårørende og ikke minst administrasjonen i NFU må jobbe videre med, slik at det vil bli en realitet. Arnulf Øverland skrev en gang «Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv». Dette tenker jeg er viktig å ha med seg i vårt arbeid.

Det er ikke bare NFU som jubilerer i år. Det er også jubileum for Reformasjonen, en religiøs omveltning fra katolisisme til protestantisme. Reformasjon innebærer en omveltning. Som ny generalsekretær i NFU hadde jeg ikke planlagt noen omveltning i vårt arbeid. Men på grunn av faktorer som ligger utenfor min myndighet vil det bli endringer i administrasjonen. Ingen omveltning, men endringer som kan bli merkbare for våre medlemmer. To ansatte slutter i disse dager, en er i

permisjon og en har redusert stilling til 60%. Det er kun en av disse ansatte som vil bli erstattet. Det skyldes absolutt ikke at de personene som slutter har vært overflødige. Det er kun ressursmessige årsaker som avgjør at vi ikke kan erstatte alle. Vi vil så klart gjøre alt vi kan for at det ikke skal merkes på tilbudet til våre medlemmer eller på det interessepolitiske arbeidet vi utfører.

I forhold til de arbeidsområdene vi skal jobbe med vil det ikke skje noen omveltning. Gjennom tilbakemeldinger fra fylkes- og lokallag og enkeltmedlemmer er det til stor del mye av de samme problemene som går igjen. Blant annet handler det om å bli nektet fjerde og femte skoleåret på videregående, manglende individuelle tjenester, fratakelse av selvbestemmelse/samtykkekompetanse, fratakelse av vergeoppdrag fra pårørende, avslag på brukerstyrt personlig assistanse (bpa) og ikke minst spørsmål rundt eget hjem. Dette spørsmålet, om hvor personen med utviklingshemning skal bo når de flytter fra foreldrehjemmet og inn i eget hjem, har vært og er like aktuelt. Mulighetene til å få bestemme hvor, hvordan

og med hvem man ønsker å bo er viktige spørsmål som den enkelte selv må få avgjøre. Å få bestemme med hvem man ønsker å bo er viktig fordi kommunen, til tross for at dette ikke er i tråd med lover og regler, legger opp til gruppe-tjenester, ikke individuelle tjenester. For mange innebærer dette at de må spise sammen, dra på turer sammen, være sammen i nesten all fritid. Dette er krevende og derfor viktig at man har valgt hverandre og trives sammen.

Jeg gleder meg til å arbeide som generalsekretær og ser frem til å fortsette det gode samarbeidet med fylkes- og lokallag, tillitsvalget, våre medlemmer og NFUs ansatte.

*Hedvig Ekberg
Generalsekretær*

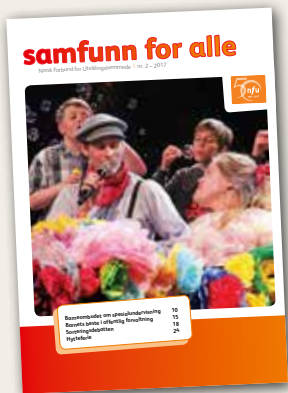
Jubileumskonferanse

I år er det som kjent 50 år siden NFU ble stiftet. Det skal feires med en jubileumskonferanse fredag 27. og lørdag 28. oktober 2017, Quality hotel Edvard Grieg, Bergen. Programmet finner du på s. 37 i dette bladet. Påmelding gjøres på vår side: www.nfunorge.org

TV-aksjonen 2018

NFU er med på søknaden om TV-aksjonen gjennom Atlas-alliansen. 12 søkere har meldt seg. Mer informasjon på <https://www.nrk.no/informasjon/12-vil-ha-tv-aksjonen-i-2018-1.13499527>

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Fem utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
sfa@nfunorge.org
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisør: Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
Internett: www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Per Ole Aalberg / OPP
Layout: Tina Jerstad
Trykk: Gunnarshaug trykkeri

Utgivelse 3 – 2017
Kommer uke: 26
Frist for saker er: 17. mai
Annonsefrist er: 2. juni

- 4** Universitetet som forurensar
- 6** Møt NFUs nye generalsekretær.
- 8** Om barnets beste i offentlig forvaltning
- 10** Barneombudet om spesialundervisning.
- 12** Tvangsretur til Afghanistan.
- 13** Årets glopper!
- 14** Bergstø-spørsmål til Høie.
- 16** Rettsikkerheten svekkes.
- 18** Om pleiepenger i spørretimen.
- 19** Tvungen helsehjelp i narkose.
- 22** Omsorgslønn blir omsorgsstønad.
- 24** NFU-hytter til leie.
- 27** Ut på tur med gratis app!
- 33** Oppdals nye Dissimilis!
- 34** Om lettlest informasjon.

Leder s. 4

SAFO s. 36

NFU-butikken s. 38

Universitetet som forurensner

Nå har universiteter verden over startet aksjonen March for Science. Aksjonen har som målsetning å sikre universitetenes uavhengighet og den akademiske friheten. Opphavet til aksjonen var dels fokuset på «alternative facts» og «fake news» som i stor grad har kommet i kjølvannet av president Trump. Nå har president Trump varslet alvorlige kutt i politisk ukorrekte forskningsområder. I Ungarn står et universitet i fare for å bli nedlagt og i Tyrkia ble universitetsansatte oppsagt som følge av at de ble betraktet som motstandere av presidenten. Alle kan enes om betydningen av fri forskning.

Den 22. april skrev rektor ved Universitetet i Oslo på sin facebookside at vitenskap og akademisk frihet er den viktigste motgiften vi har mot fordommer og dømmesyke, fanatisme og ekstremisme. Kan hende det var litt vel selvhøytidelig å oppheve academia som den viktigste motgiften, men det er hevet over tvil at academia i svært mange tilfeller har bidratt både til å forebygge og å fjerne fordommer, dømmesyke, fanatisme og ekstremisme. Men det er ikke vanskelig å finne eksemplene på det motsatte.

Filosofistipendiat Aksel Braanen Sterri har den siste tiden vært særdeles aktiv med å nedsnakke mennesker med Downs syndrom:

- De som har Downs, vil aldri kunne leve fullverdige liv, uansett hvor mye vi som samfunn legger til rette for det, sa Sterri i intervju med avisen Minerva. Han fulgte opp med å påstå:

- En person med Downs syndrom trenger hjelp og er en økonomisk belastning for samfunnet.

- Rent subjektivt og hedonistisk kan kanskje personer med Downs ha gode liv, men jeg tviler sterkt på at noen ville valgt å ha Downs heller enn å være homofile.

-Hvis det var mulig å finne opp en vaksine slikt at ingen ble født med Downs syndrom, så ville det vært en bra ting, sa Sterri til NRKs Dagsnytt 18, før han fulgte opp med utsagnet:

- ... du kunne blitt lam, du kunne blitt blind, du kunne blitt døv eller du kunne blitt hva det måtte være, eller du kunne fått Downs syndrom. Og Downs syndrom ville vært den siste tingen jeg ville valgt å få, for det ville gjort at hele mitt liv, alle de tingene jeg synes er viktig i mitt liv ville ha forsvunnet.

Det er vanskelig å se at Sterri gjør annet enn å nøre opp under fordommer. Han har ikke tatt hensyn til hva mennesker med utviklingshemning måtte mene, men han utbasunerer sine fordommer i riksdekkende aviser og på NRK.

Det er vanskelig å tro at det ikke ville vakt reaksjoner om lignende utsagn hadde rammet kvinner, etniske minoriteter eller homofile. Hatytringer er forbudt etter straffeloven. Universitets- og høyskoleloven pålegger universitetene og høyskolene å sikre virksomhetens faglige og etiske nivå. Sterri har ingen data og neppe noe forskning som underbygger hans påstander. Universitetet har sine interne organ som skal sikre virksomhetens etiske nivå, men de har forholdt seg tause. Norge er forpliktet til å etterleve FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne. Formålet med konvensjonen er blant annet å fremme funksjonshemmedes iboende verdighet. Bidraget fra Universitetet i Oslo er heller magert i den retningen. Media skal sikre at omtalte parter får imøtegå kritikk. I NRK fikk Sterri opptre alene. I Minerva har noen pårørende kommet med motinnlegg. Ingen av mediene har gjort forsøk på å få fram synspunktene til dem det gjelder; våre innbyggere med Downs syndrom.

Utspillene fra den ferske stipendiaten og de manglende reaksjonene forteller meg at academia sliter med fordommer på samme måte som folk flest. Den akademiske friheten synes først og fremst å være en frihet til å kritisere andre. Det er påfallende at kun to av de 6000 ansatte ved Universitetet i Oslo har benyttet den akademiske friheten til å stille spørsmål med Sterris påstander.

March For Science har som målsetning å hindre myndighetenes krenkelser av universitetssektoren. I Norge synes det å være motsatt. Universitetet er den institusjonen som i størst grad har krenket mennesker med utviklingshemning, nøret opp under fordommer og kommet med udokumenterte påstander om den innbyggergruppen som har størst problemer med å ta igjen.

Stipendiat Sterri sier selv at han tilhører en filosofisk tradisjon som vektlegger nyttetenkning. Hvis det å gjøre det best mulig for seg selv gir negative konsekvenser for andre, da er en i samme situasjonen som med bedrifter som forurensner. Det er positivt med akademisk frihet, men friheten må ikke bli til et forurensningsproblem.

JENS PETTER GITLESEN
FORBUNDSLEDER

Jens Petter Gitlesen

Fantastiske Solgården i Spania

Sommerferie 2017

Solgården er et tradisjonsrikt feriested på Costa Blanca, mellom Alicante og Benidorm.
Deilige dager med sol, bad og mye moro. Møt nye venner i flotte omgivelser!
Opplev Solgården du også!

Ledsager-
rabatt!

En annerledes og morsom ferie!

Dette er inkludert i reisen til Solgården:

- Trygg og tilrettelagt ferieopplevelse med eget fly og helsepersonell som reiseledere
- Unik bagasjeservice. Direkte fra avreise-flyplass til ditt rom
- Helpensjon.
- 24 timers vakt med norsk helsepersonell
- Flotte tilbud om aktiviteter og utflukter

Enklere ferie kan du ikke få!

For mer informasjon og bestilling: solgarden.no

Tlf 24 14 66 60 (man - fre kl. 08.30 - 21.00)

Følg oss på

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

NFUs nye generalsekretær

Den 1. april fikk NFU Hedvig Ekberg som ny generalsekretær. Hedvig har lang fartstid fra NFU som juridisk rådgiver og har i stadig økende grad hatt administrative og politiske oppgaver.

AV JENS PETTER GITLESEN

- Hva er en generalsekretær?

- NFUs øverste organ er landsmøtet som samles hvert 4. år. Landsmøtet vedtar NFUs vedtekter, NFUs prinsippprogram og kommer med politiske uttalelser. Landsmøtet velger også et landsstyre som skal arbeide i samsvar med NFUs vedtekter for å sikre at NFUs politiske standpunkter mellom landsmøtene. Det er svært mange oppgaver som skal utøves, derfor har NFU en administrasjon som hjelper landsstyret i å utøve deres oppgaver. Generalsekretæren er leder for NFUs administrasjon. Generalsekretæren har ansvaret for de ansatte i administrasjonen og ansvaret for at administrasjonen utøver sine oppgaver. I tillegg er generalsekretæren bindeleddet mellom landsstyret og administrasjonen. Generalsekretæren deltar på landsstyremøtene. Saksforberedelsene til landsstyret er generalsekretærens ansvar. Når landsmøtet fatter vedtak, så er det generalsekretærens oppgave å sørge for at vedtakene følges opp på en god måte. Generalsekretæren har også politiske oppgaver og jobber tett sammen med forbundslederen for at NFUs interesser ivaretas på en best mulig måte, forteller Hedvig Ekberg.

- Hvorfor sa du ja til å bli generalsekretær?

- NFUs arbeid er svært meningsfullt og gir resultater både for enkeltpersoner og for politikken overfor mennesker med ut-

Hedvig Ekberg.

viklingshemning. Hvert år bistår vi i rundt 600 enkeltsaker. Dette arbeidet fører til at flere får bedre levekår. Nylig kom Rettighetsutvalget med sin innstilling. Det hadde neppe kommet noe Rettighetsutvalg om det ikke var for NFUs innsats. Regjeringen har nedsatt Tvangslovutvalget for å foreslå et nytt lovverk for regulering av bruken av tvang og makt. NFU var en aktiv pådriver for dette. Hvert år kommer det en hel rekke med lov- og budsjettforslag fra regjeringen. NFUs arbeid medfører mange endringer i forslagene som er til fordel for mennesker med utviklingshemning. Når en kan bidra både på individnivå og systemnivå til å bedre levekårene for mennesker med utviklingshemning, så gir det arbeidet i NFU en stor mening. Jeg har jobbet som juridisk rådgiver siden 2003. Til å begynne med var arbeidet rent juridisk. Med tiden har arbeidet også gått

over på politisk oppfølging, administrasjon og organisering. Da jeg ble spurt om jeg kunne tenke meg stillingen, svarte jeg ja fordi jeg tror min erfaring kan komme til nytte i rollen som generalsekretær.

- Er det krevende å være generalsekretær?

- NFU er en liten organisasjon med svært store oppgaver. Utfordringene som NFU står overfor gjelder alle livsfaser og alle livsområdene til mennesker med utviklingshemning, få andre organisasjoner har en tilsvarende bredde i området som de jobber på. Når vi i tillegg er en liten organisasjon med få ansatte og en svak økonomi, så sier det seg selv at det blir mye å gjøre. Men heldigvis består administrasjonen av en godt sammensveiset og løsningsorientert gjeng ansatte med pågangsmot, noe som letter oppgaven med å være generalsekretær.

- Har du planer om å gjøre vesentlige endringer i NFUs administrasjon og drift, har du noen programerklæring om hvordan du vil drive organisasjonen?

- Vi er ikke i en slik situasjon at vi kan velge så mye. Rammene våre er stramme. Siden 2006 har vi opplevd en økonomisk nedoverbakke. Budsjettet for 2017 er omtrent like stort som i 2001, men alle kostnadene har økt vesentlig. Det har vært en stor nedbemanning i administrasjonen ved naturlig avgang. NFU er også såpass små at vi ikke kan ha flere ansatte til å utøve de samme oppgavene. Den siste tiden har en ansatt redusert sin stillingsbrøk, to har sagt opp og det har vært sykdom. I en slik situasjon, blir det viktigste å sikre at administrasjonen skal makte å utøve de viktigste oppgavene. Men slik situasjonen er, bør det være en prioritert oppgave å sikre en større grad av likepersonsaktivitet og bistand i klagesaker i fylkes- og lokallagene. Skal NFU opprettholde sin aktivitet når administrasjonens kapasitet reduseres, må kapasiteten økes tilsvarende i fylkes- og lokallagene. Dette synet er imidlertid ikke en programerklæring fra meg. Vår tidligere generalsekretær, Vibeke Seim-Haugen, sto for det samme synet. Landsstyret står også for det samme synet. Fylkesleder-samlingen synes også å være enige i dette, forteller Hedvig Ekberg.

- Du har nevnt rimelig mange problemer som NFU står overfor. Hvorfor ville du bli generalsekretær når situasjonen er såpass krevende?

- Situasjonen til NFU er krevende, men det har den alltid vært. Den dagen det ikke er krevende å drive NFU, vil vi aldri oppleve. Vi arbeider overfor en gruppe som gjennom hele historien har vært diskriminert. Det som er selvfølgelig menneskerettigheter overfor andre grupper, er rettigheter som NFU må kjempe for. De store utfordringene vi står overfor, har gjort at verken generalsekretæren eller landsstyret har kunnet velge så mye. Vi må tilpasse oss rammene våre og vi må jobbe opp mot de sakene som er på politisk dagsorden. Hvor krevende det er å jobbe i NFU varierer med antallet saker som vi må engasjere oss i. Når ansatte slutter eller blir syke, blir det alltid noe ekstraarbeid for å sikre at oppgavene våre blir utført. Slik er det i alle organi-

sasjoner, selv om utfordringene blir størst i de mindre organisasjonene. Men NFU bidrar, vårt arbeid gir resultater. Slikt gir motivasjon til å forsette, sier vår nye generalsekretær.

- Er det noe du spesielt vil prioritere de kommende årene?

- NFU bør forsøke å få en mer solid økonomi. Vi er veldig avhengig av statlige tilskudd, spesielt noen få store statlige tilskudd. Vi skulle hatt flere bein å stå på. Vi skulle hatt en større egenkapital. NFU bør også arbeide for å få mer retts-hjelpsmidler. Rettighetsutvalget peker på manglende rettsikkerhet som et stort problem. De nasjonale tilsynene på feltet avdekker ulovligheter i det store flertallet av tilfellene. Samtidig ser en at det er få klagesaker. Det er krevende å stå opp mot myndighetene, spesielt for personer med utviklingshemning. Av de konkrete utfordringene på politiske nivå, er kanskje det å få tilpasset vergemålsloven til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, blant de viktigste oppgavene. I NFUs administrasjon har det skjedd relativt store endringer. Vi vil trenge litt tid for å erfare hvordan endringene slår ut og vurdere hvordan vi kan sikre at administrasjonens oppgaver ivaretas på en best mulig måte, forteller Hedvig Ekberg.

- Du har selv et barn med utviklingshemning, er det en fordel i rollen som generalsekretær?

- Vibeke Seim-Haugen hadde ikke barn med utviklingshemning. Det gikk aldeles utmerket med Vibeke som generalsekretær. En kan være en god generalsekretær selv om en ikke har personer med utviklingshemning i familien. Men som foreldre får en selvsagt en helt annen nærhet til utfordringene som mennesker med utviklingshemning står overfor. Det å være foreldre kan også gi en ekstra motivasjon. Det å ha personlige erfaringer er nok en fordel, men det er såpass mye som inngår i en generalsekretærstilling at andre forhold trolig vil overskygge de personlige erfaringene, svarer NFUs nye generalsekretær.

Mange innsatte har utviklingshemning

Mange innsatte soner fengselsopphold uten at ansatte oppdager at de har utviklingshemning. Det skaper gjengangere.

Erik Søndena. (Foto: Privat)

Forsker Erik Søndena ved Kompetansesenteret for sikkerhet, fengsel- og rettspsykiatri (SIFER) er en av Norges fremste eksperter på kriminelle med utviklingshemning. I forbindelse med sin doktorgrad intervjuet han 150 innsatte av begge kjønn i norske fengsler. Han orienterte om sin undersøkelse på Kriminalpolitisk konferanse 2017, og viste da ifølge tidsskriftet Fontene blant annet til at en av ti har en umodenhet som tilsvarende lettere utviklingshemning. - De kan lett komme inn på spor som er uheldig for dem og ende opp som gjengangere i fengselsvesenet.

Søndena viste samtidig til at det er vanskelig for ansatte i fengslene å oppdage at innsatte har utviklingshemning. - Det eneste som skiller dem fra andre er at de forstår mindre av det vi andre tar for gitt. Umodenheten gjør samtidig at de får problemer med skolegang, jobb, helse, kosthold og trening - som i sin tur gjør dem sårbare.

Flere resultater fra Søndenas doktorgrad kan leses på www.fontene.no

Etterlyser ryggmargsrefleks om barns beste i offentlig forvaltning

-Det burde være en ryggmargsrefleks for alle som jobber med offentlig forvaltning å sørge for at barns særlige behov løftes fram og blir tatt hensyn til i behandlingen av saker og spørsmål som har med dem å gjøre.

PÅ SIVILOMBUDSMANNENS ÅRSMØTE
NFUS GENERALSEKRETÆR HEDVIG EKBERG

Det presiserte seniorrådgiver Marianne Lie Løwe da Sivilombudsmannens årsmelding for 2016 nylig ble presentert. Hovedfokuset denne gangen er rettet mot barnekonvensjonens krav til forvaltningens saksbehandling.

I sin orientering om hvilke krav konvensjonen stiller til forvaltningens saksbehandling minnet Løwe om at det gjelder både forberedelser og innholdet i den avgjørelsen som skal fattes. Dette omfatter både saker der barn har stilling som part og i saker som berører dem på annen måte.

Løwe kom samtidig inn på kravene i forvaltningsloven som stilles til forvaltningen om å belyse en sak så godt som mulig. - Det å høre et barn vil dermed være en sentral del av denne oppgaven. Barnekonvensjonen fastslår at det er umulig å foreta en forsvarlig vurdering av hva som er best for et barn uten at barnet selv har fått anledning til å si sin mening.

Forvaltningen har i tillegg plikt til å begrunne sine avgjørelser som må inneholde en klar vurdering av den enkeltes beste. Som dermed skal være et av flere momenter som ligger til grunn for en avgjørelse og tillegges stor vekt. Hva som er det enkelte barns beste, vil dermed bero på en individuell og konkret vurdering, presiserte Marianne Lie Løwe.

Momenter i vurderingen

Professor dr. juris, Kirsten Sandberg ved Universitetet i Oslo la deretter fram en oversikt over ulike momenter som forvaltningens vurdering bør inneholde for å oppfylle kravene om å ta hensyn til barns beste og ivareta deres rett til å bli hørt.

- Retten til å bli hørt gjelder alle avgjørelser som angår alle barn. Det er ingen aldersgrense for når de skal høres. Det stilles ikke krav om at barnet må ha en mening

om hvordan saken kan løses. Barnets trenger heller ikke uttrykke sin mening kun gjennom ord – men kan også gjøre det gjennom lek og tegninger. Det må tilrettelegges med kommunikasjonsverktøy for at barn med nedsatt funksjonsevne skal få uttrykt seg. De som snakker med barna må i tillegg ha kompetanse i å gjøre det.

Sandberg presiserte samtidig betydningen av at barnet har rett til tilpasset informasjon for å kunne få et grunnlag for å si sin mening. - Det må dessuten vurderes konkret om foreldre eller andre voksne skal være med når barnet høres. Hvis andre er til stede, kan det være en fare for at barnet ikke snakker fritt i redsel for å si noe de voksne ikke liker. Andre barn er derimot avhengig av å ha voksne de kjenner til stede for å føle seg trygge nok til å åpne seg.

Konkrete momenter som ellers bør være en del av forvaltningens vurdering for å finne en løsning barnet kan leve med er alder, hvor mye som står på spill for den enkelte, styrken både i barnets ønske og hvilke argumenter som taler imot.

Kirsten Sandberg la også vekt på betydningen av at det må vurderes konkret hva som er det enkelte barns beste. Hun påpekte samtidig at det som er best for et barn ikke nødvendigvis er det samme for et annet.

-Momenter i denne sammenheng vil dermed variere. Stikkord kan være barnets eget syn, identitet, karaktertrekk, egenskaper, familierelasjon, tilknytning, omsorg, beskyttelse, sikkerhet, sårbarhet, funksjonsnedsettelse, offer for vold eller mishandling og helse. Momentene må veies mot hverandre for å finne fram til barnets beste. Avgjørelsen som fattes må dessuten inneholde en begrunnelse som viser at dette er blitt vurdert. Hvis forvaltningen

Professor dr. juris. Kirsten Sandberg var blant innleiderne da Sivilombudsmannens årsmelding ble presentert. (Foto: Universitetet i Oslo)

fatter en avgjørelse som lar andre hensyn gå foran, må de begrunnes, konkretiseres og være tungtveiende.

Undersøkelse

Seniorrådgiver Janicke Sæter Olsen hos Barneombudet presenterte funn og observasjoner fra en undersøkelse ombudet har foretatt om bruk av barnekonvensjonen i forvaltningens saksbehandling. - Undersøkelsen viser at barn ofte blir hørt om sitt psykososiale miljø, men sjelden om hvordan de opplever sitt spesialpedagogiske opplæringstilbud. - Barna fikk heller ikke mulighet til å skrive ned hvordan de har opplevd å bli utsatt for tvang. Det kommer i tillegg fram at klageinstansen ikke vurderer om barnet er blitt hørt. I mindre enn 5 av de 100 undersøkte sakene var det blitt foretatt en vurdering av barnets beste.

Selv om Barneombudet ikke gir pålegg, kan vi likevel gjøre det ubehagelig for forvaltningen å bryte Barnekonvensjonen, fortsatte Sæter Olsen. - Vårt hovedinntrykk er at det er lite bevissthet i forvaltningen omkring bruken av bestemmelsene og mangelfull faglig kompetanse på området generelt. En kommune som deltok i undersøkelsen viste for eksempel til at «I denne kommunen får ingen spesialpedagogisk undervisning, alle får tilrettelagt undervisning». Det virker som om forvaltningen vurderer hvilke behov noen diagnosegrupper har, men ikke hva som er det enkelte barns beste.

Sæter Olsen fant i denne sammenheng grunn til å minne om at det ikke alltid er til barnets beste selv om voksne mener det motsatte. - Vår oppfordring til Fylkesmannen er å begynne å snakke med barn, sjekke at de blir hørt, etterlyse vurderinger av den enkeltes beste og sørge for at forvaltningen dokumenterer.

Sivilombuds- mannen og bar- nekonvensjonen

Barnekonvensjonen er blant de internasjonale menneskerettighetskonvensjonene som Norge har forpliktet seg til å etterleve. Sivilombudsmannens saksbehandlere er derfor særlig oppmerksomme på om de blir etterfulgt i klagesaker der barn er berørt. Det gjelder enten direkte eller gjennom foreldrenes sak.

Barnets beste er sjelden et tema

NFU ser at i de sakene hvor vi bistår, som har med barn å gjøre, at den enkeltes beste sjelden er et tema. Dette gjelder også deres rett til å bli hørt.

NFUs generalsekretær Hedvig Ekberg presenterte erfaringer med forvaltningens saksbehandling som for eksempel kan gjelde saker om utsatt skolestart, mobbing, avlastning eller barnebolig. - NFU har i flere avlastningssaker brukt argumentet om at barnets beste må vurderes i forbindelse med valg eller endring av et tilbud. Vi er blitt avfeid i alle saker med at det er kommunen som har rett til å velge hvordan de vil organisere sitt tilbud. De hevder og får i tillegg

støtte fra Fylkesmannen om at avlastning ikke gis til barnet, men til foreldrene og at det dermed er unødvendig å vurdere hva som er til barnets beste. Slik legger Fylkesmannen kommunens selvbestemmelse til grunn foran barnets beste, skriver Hedvig Ekberg.

Hun kom inn på Sivilombudsmannen som i sin årsmelding derimot er klar og tydelig på at barnets beste og retten til å bli hørt skal være en helt grunnleggende del av vurderingen når en beslutning skal tas. - NFU er derfor svært glad for at vi nå kan henvise til Sivilombudsmannen for støtte til vår argumentasjon, presiserte Hedvig Ekberg.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) BPA i Aleris - frihet til å leve ditt liv!

Aleris har solid erfaring fra å skreddersy BPA-ordninger i nær dialog med kommunene og BPA-mottakerne. Vårt mål er å gi deg som er funksjonshemmet mulighet til et selvstendig liv.

Med Aleris som din BPA-leverandør, får du:

- Veiledningstelefon 365 dager i året, 24 timer i døgnet.
- Opplæring i å være arbeidsleder.
- Opplæringstilbud til assistentene dine.
- Tilbud om hjelp til å skaffe assistenter.
- Tilbud om bistand til intervju, ansettelse og til å lage turnusplan.
- Stillingsannonser.
- Arbeidsledermanual med rutiner og verktøy for en enklere BPA-drift.
- Assistentmanual til hjelp for assistenten.
- Nettbaserte verktøy for timelister og arbeidsplaner.
- Driftskonto/refusjonsordning til å dekke ekstrautgifter til BPA. (kinobilletter, telefonutgifter, kontorutstyr etc.)
- En arbeidsgiver til assistentene dine som har tariffavtale som sikrer gode arbeidsforhold.
- Rapport hver måned om timeforbruk.

Velkommen til en BPA-samtale med oss i Aleris!

bpa@aleris.no Tlf: 974 80 800
www.aleris.no/bpa

Spesialundervisning uten mål og mening?

Barneombudet lanserte nylig en rapport om spesialundervisning. Rapporten er et resultat av at Barneombudet det siste året har hatt et eget prosjekt om spesialundervisningen i Norge.

AV KRISTINE VIERLI, JURIDISK RÅDGIVER

Barneombudet har gått gjennom klagesaker, snakket med elever og foreldre, og flere interesseorganisasjoner. NFU har også gitt innspill underveis. Rapporten het passende nok «Uten mål og mening?». Barneombudet konkluderer med at de i prosjektet har sett at verken elevenes – eller spesialundervisningens potensial – blir utnyttet fullt ut. Men de sier også at muligheten for å lykkes med spesialundervisningen er stor.

Da jeg leste rapporten, tenkte jeg at alle foreldre til barn som får spesialundervisning burde lese den. Bare for å få en bekreftelse på at man ikke er alene, og at flere ser de samme problemene man møter daglig. Men så vet jeg også at mange har mer enn nok å gjøre, og dessuten finnes det mer fristende kveldslektre enn en rapport fra Barneombudet. Derfor skal jeg prøve å oppsummere hovedpunktene nedenfor.

Det er grunn til å være bekymret for tilstanden i norsk spesialundervisning generelt

Både NFU og andre interesseorganisasjoner har lenge vært bekymret for tilstanden i spesialundervisningen. NFU mener i likhet med Barneombudet at det ikke er grunn til å ta bort retten til spesialundervisning. Det er ikke retten til spesialundervisning som er problemet, men det er måten undervisningen er organisert på, hvordan den gjennomføres, og hvem som gjennomfører den som skaper problemer.

Elever med spesialundervisning undervises oftere av ufaglærte lærere enn andre elever

Barneombudet bekrefter Rettighetsutvalgets konklusjon om at elever med spesialundervisning får store deler av sin undervisning av ufaglærte lærere. I tillegg sier Barneombudet at lærerne har lave forventninger til elever som får spesialundervisning. Dette bekrefter også de elevene Barneombudet har snakket med. Og ja, de har også snakket med elever med utviklingshemning.

Kvaliteten på de sakkyndige vurderingene må bli bedre

Som de fleste av dere allerede vet, er det jo slik at når man får et vedtak om spesialundervisning betyr det også at man får fritak fra den ordinære læreplanen i de fagene man får spesialundervisning i. Det betyr at det er PPT som skal si noe om hvilke opplæringsmål som er realistiske for eleven. Det sier seg selv at dette blir utrolig viktig når vedtaket om spesialundervisning i praksis betyr at man står uten faste opplæringsmål. Barneombudet konkluderer med at sakkyndige vurderinger varierer veldig i kvalitet og at det særlig er mangler når det gjelder tydelige og realistiske opplæringsmål og klare anbefalinger til spesialundervisnings innhold og organisering. Dette kjenner vi godt igjen fra de sakene NFU har vært inne i. Disse manglene får store konsekvenser for de elevene det gjelder, fordi skolen da står helt uten i veiledning i hvordan de skal tilrettelegge undervisningen for eleven. Barneombudet sier derfor at PPT må bidra til å sikre kvaliteten på spesialundervisningen.

Elevene blir ikke hørt

Alle elever, også elever med utviklingshemning, har rett til å bli hørt i forhold som angår dem. Dette innebærer at de også skal bli hørt når det gjelder organisering av egen skolehverdag. Barneombudet sier at elevene de har snakket med opplever at de ikke kan påvirke egen læring, organisering eller innholdet i timene. Dette er veldig alvorlig, men det er

kanskje enda mer alvorlig at elevene også føler seg utrygge, ofte lite betydningsfulle og at de føler seg ekskludert fra klassens fellesskap. Ifølge Barneombudet opplever 80 % av elever med utviklingshemning mobbing. Ut fra de sakene vi har fått henvendelser om, er det grunn til bekymring fordi elevene ofte opplever å ikke bli hørt når de sier at de ikke trives på skolen. Det er jo likevel slik at den som kan svare best på hvordan de har det på skolen er elevene selv, også de som ikke har talespråk. Som en klok dame sa til meg en gang: «Man kan lytte med hele seg, ikke bare ørene».

Barneombudet krever endring – og har (blant annet) stilt følgende krav:

- Det må lages en egen bestemmelse i opplæringsloven som sikrer at elevene får medvirke i alle sidene i spesialundervisningen.** Det viser seg at skolene og systemet rundt har problemer med å følge reglene i barnekonvensjonen slik at det er nødvendig å lage en egen bestemmelse i opplæringsloven som sikrer at elevene får medvirke i spesialundervisningen.
- Skolene må ha økt oppmerksom-**

het på elever med funksjonsnedsettelse og lærevansker i arbeidet med det psykososiale miljøet.

Barn som får spesialundervisning kan ha større risiko for å oppleve mobbing enn andre barn. Dermed er det viktig å ha oppmerksomhet på dette i skolen, samt sørge for at de elevene som sier ifra føler seg ivaretatt.

3. Nasjonale standarder

For å sikre alle elever utbytte av opplæringen mener Barneombudet at det må utvikles nasjonale standarder for planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisningen. Det har man ikke i dag, idet spesialundervisningen i seg selv gir fritak fra den ordinære læreplanen.

4. Forskning om hva som virker og implementering av dette

Barneombudet viser til at det allerede i dag finnes mye kunnskap om hva som gir godt utbytte i spesialundervisningen, men at dette i liten grad blir fulgt opp i praksis. De anbefaler derfor regionbasert forsknings- og forsøksprosjekt for å utvikle tiltak som sikrer kvalitet og utbytte i spesialundervisningen.

Gode anbefalinger fra Barneombudet

Vi mener anbefalingene fra Barneombudet er gode. De som er trukket frem her er bare noen få av dem, men dere kan finne alle i rapporten som er lagt ut på www.barneombudet.no. Mange av disse er allerede trukket frem av Rettighetsutvalget. Det er viktig å se på hva man gjør i undervisningen før man eventuelt bestemmer seg for at det ikke fungerer. Vi er derfor glade for at Barneombudet er tydelige på at retten til spesialundervisning bør bestå.

Storingsrepresentant Karin Andersen (SV) etterlyser yrkesutdanning for elever med utviklingshemning

Den videregående opplæringen kan være så som så for elever med utviklingshemning. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) har varslet en gjennomgang av spesialundervisningsfeltet. Mye tyder på at den videregående skolen og elever med utviklingshemning er uteglemt.

AV JENS PETTER GITLESEN

- Hva gjør regjeringen for å sikre at elever med utviklingshemning også får muligheter for yrkesfaglig utdanning i den videregående skolen, var det enkle og konsise spørsmålet som storingsrepresentant Karin Andersen (SV) stilte kunnskapsministeren nylig.

I begrunnelsen viser storingsrepresentanten til elever med utviklingshemning som ikke får velge linje på lik linje med andre elever. Karin Andersen viser til elever på ulike utdanningsløp som plasseres i samme smågruppe og får samme opplæring, uavhengig av sine valgte utdanningsløp.

Fylkeskommunen har problemer med å gi elever med utviklingshemning en god og relevant yrkesopplæring. En vet at det er så godt som umulig for mennesker med utviklingshemning å komme inn i arbeidsmarkedet uten spesielle arbeidsmarkedstiltak. Enda vanskeligere er det å skaffe seg en læringsplass. Fylkeskommunen har ansvaret for den videregående opplæringen, men fylkeskommunen disponerer ikke arbeidsmarkedstiltak, de sorterer under NAV. Manglende koordinering mellom NAV og fylkeskommunen gjør det nesten umulig for elever med utviklingshemning å få en skikkelig yrkesopplæring.

Storingsrepresentant Karin Andersen (SV)
(Foto: Foto: Marius Nyheim Kristoffersen)

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen nedsatte nylig «Ekspertgruppe for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging». Mandatet til ekspertgruppen inneholder mange viktige forhold, men yrkesopplæring og innholdet i den videregående opplæringen, synes dessverre å være glemt, hevder Karin Andersen.

Spørsmålet var ikke besvart da Samfunn for alle gikk i trykken. Vi imøteser kunnskapsministerens svar med spenning. Faren er at elever med utviklingshemning igjen blir glemt i utredningen, slik som de ble glemt av Søgner-utvalget og Midtlyng-utvalget. Men vi trenger ikke ta sorgene på forskudd og får leve i håpet på et godt svar.

Opprør over retur av gutt med utviklingshemning

Saken om den afghanske gutten som har søkt asyl i og var under utredning i Norge for utviklingshemning og nylig ble tvangssendt tilbake til sitt hjemland, har opprørt både NFU og mange andre.

TEKST: BITTEN MUNTHE-KAAS
FOTO: STORINGET, MIKKEL HEGNA EKNES

En av de som har engasjert seg mest er stortingsrepresentant Freddy de Ruiter (AP) som nylig tok saken opp i form av et skriftlig spørsmål til integreringsminister Per Sandberg for tredje gang. Han mener statsrådens tidligere svar er unnskikende ved at han kun henviser til at det er UDI og UNE som vurderer om den enkelte asylsøker har behov for beskyttelse, og om eventuell retur til hjemlandet kan skje i overensstemmelse med norsk lov og våre internasjonale forpliktelser.

–Verken jeg eller departementet har myndighet til å gripe inn i eller påvirke utfallet av enkeltsaker. Slik er utlendingslovens system, svarte Sandberg.

NFU

I et brev til statsråden påpeker Jens Petter Gitlesen innledningsvis at NFU ikke har noen oppfatninger knyttet til hvorvidt gutten bør få opphold i Norge eller om det er forsvarlig å returnere ham. NFUs forbundsleder konkluderer likevel med at mediaomtalen om denne tvangsreturen gir god grunn til å stille spørsmålsteget ved om gutten har fått sine rettigheter ivarettatt og om Norges folkerettslige forpliktelser er blitt fulgt i denne saken.

Stortingsrepresentant Karin Andersen (SV) viste på sin side i et skriftlig spørsmål til Sandberg blant annet til et intervju med lederen av Utlendingsnemnda i Dagbladet som gir uttrykk for at nemnda ikke visste at gutten var under utredning av helsevesenet da returvedtaket ble fattet. Andersen presiserer imidlertid at forvaltningen har et selvstendig ansvar for å opplyse saken og at dette ikke er gjort. – Dette kan få fatale følger for en person som har utviklingshemning. Alderstest er irrelevant i en sak der mental alder kan være svært lav. Vil statsråden sørge for at denne gutten blir hentet tilbake og at pågående utredning legges til grunn for vedtak?»

I sitt svar til Andersen viste Sandberg igjen til svarene han har gitt Freddy de Ruiter i samme sak. – Som tidligere opp-

Integreringsminister Per Sandberg har full tillit til utlendingsforvaltningen. (Foto: Stortinget)

lyst følger det av utlendingsloven at jeg ikke har myndighet til å gripe inn i, eller påvirke, utfallet av enkeltsaker. Jeg har til litt til saksbehandlingen og de avgjørelsene som er foretatt i UDI og UNE, skriver Per Sandberg.

Freddy de Ruiter, Karin Andersen og Jens Petter Gitlesen engasjerte alle seg i saken om den afghanske gutten med utviklingshemning.

– Dette er ei stor ære og glede

- Dette var totalt uventa og veldig kjekt. Eg har aldri vore inne på tanken at det kunne skje, smiler Gunhild Skinlo (69).

TEKST: AADNE GLOPPESTAD, FIRDA TIEND

I starten av kommunestyremøtet måndag, delte leiar i MULTEK-utvalet, Arnar Kvernevik, ut prisen som Årets gloppar.

Glede og sorg

- Årets gloppar 2016 er ein person som over lang tid har utøvd ein ueigennyttig innsats for ei gruppe menneske som svært ofte fell utanfor. Sjølv om det er brei semje i Noreg om at samfunnet vårt skal vere for alle, er røynda dessverre ofte ei anna. Difor er det så utruleg viktig at vi har organisasjonar og enkeltpersonar som stiller opp for dei utviklingshemma og aktivt bidreg til å gjere kvardagslivet litt lettare for dei og familiane deira, sa Kvernevik før han delte ut prisen.

Han omtala prisvinnaren, som no er leiar av Norsk Forbund for Utviklingshemma (NFU) sitt lokallag i Gloppen, som fleksibel, kunnskapsrik og sakleg i møte med andre.

- Gjennom eit langsiktig arbeid og stor innsats har prisvinnaren medverka til at mange utviklingshemma er blitt betre integrerte og inkluderte. Det har gjort dei rikare, og det er heller ikkje tvil om at det har gjort lokalsamfunnet og oss alle rikare, sa han før han bad Gunhild Skinlo om å kome fram og ta imot prisen og det synlege provet på at ho er Årets gloppar 2016: eit diplom og eit bilete teke av Eikeseth Nygjerd Fotografi.

- Det har vore knytt masse glede og mange sorger til verva eg har hatt. Eg er glad for at urettferda overfor denne gruppa er sett på dagsorden. Dei har ikkje hatt ei sterk stemme, eg har vore stemma deira i mange år, sa prisvinnaren då ho takka for prisen.

- Var veldig vanskeleg

I fleire tiår har Gunhild Skinlo engasjert seg for rettane til dei utviklingshemma. Engasjementet botnar i sjølvopplevde

Gunhild Skinlo er Årets gloppar 2016. Langt engasjement for ei svak gruppe.

hendingar heime på Stadlandet i barndommen.

- Eg voks opp med ei søster som var hjerneskada. Ho fekk ikkje gå på skule og hadde ingen rettar i samfunnet. Det følte eg var urettferdig og er utgangspunktet for engasjementet mitt. Då eg vart vaksen, ønskte eg å gjere noko med dette, seier ho og fortel at det var utfordrande for familien å ha eit utviklingshemma born i 1950-åra:

- Det var veldig vanskeleg. Mellom anna kunne ikkje far min alltid reise på fiske når han skulle, det var eit stort omsorgsbehov heime. Det eg opplevde då, har sete fast i meg, det kan det ikkje vere slik.

Då søstera var tolv år, vart ho send til Røde Kors-drivne Solgården på Bakkebø i Rogaland.

- Det var veldig trist for familien at ho måtte reise så langt heimanfrå. Men på den tida hadde ikkje utviklingshemma nokon plass i samfunnet. Verken stat, fylke eller kommune hadde noko ansvar. Det var ideelle organisasjonar som såg behovet for at familiane trengde hjelp i kvardagen, fortel Gunhild.

- Ei samfunnsoppgåve

Etter at fylka fekk ansvaret for å ta vare på dei som ikkje greidde å ta vare på seg sjølve, vart Nordfjordheimen opna på

Sandane i 1979. Søstera flytte då dit, og Gunhild gjekk inn i styret for foreldrelaget ved institusjonen. Nordfjordheimen og foreldrelaget vart lagde ned då kommunane tok over ansvaret for dei utviklingshemma.

- Då vart Gloppen NFU skipa. Eg har hatt ulike verv i styret i lokallaget heile tida. Ein periode sat eg i landsstyret, då var eg også fylkesleiar, fortel Gunhild.

Søstera gjekk bort i 1993, men engasjementet hennar har levd vidare.

- Eg trur aldri eg kjem til å slutte å engasjere meg i dette. Familiar som har born med spesielle behov har det svært travelt i kvardagen. Det er ikkje så mange som har tid og overskot til å engasjere seg i organisasjonsarbeid. Eg ser på dette som ei samfunnsoppgåve. Samfunnet skal vere for alle, det er viktig å hugse at nokre menneske og familiar treng meir bistand enn andre. Det har dei rett på, understrekar Gunhild Skinlo og lovar å tale ei av dei svake gruppene i samfunnet si sak også i tida framover.

Gunhild Skinlo har i ei årrekkje kjempa for utviklingshemma sine rettar. Måndag vart ho kåra til Årets gloppar 2016. Leiar i MULTEK-utvalet, Arnar Kvernevik, delte ut prisen.

Bergstø-spørsmål til Høie om gode tjenester

Storingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV), stilte helse- og omsorgsminister Bent Høie spørsmål om hva regjeringen gjør for å sikre gode tjenester i samsvar med lovverket.

AV JENS PETTER GITLESEN

- Blant 57 publiserte rapporter om tilsyn med tjenestene til mennesker med utviklingshemning i 2016, ble det påvist 98 lovbrudd. Mange får ikke det omfanget av tjenester som de har krav på. Brukermedvirkningen er fraværende. Tjenestene mangler kompetanse og kommunene mangler internkontrollsystemer. Hva gjør regjeringen for å rette opp i forholdene, var spørsmålet stortingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV) stilte helse- og omsorgsministeren.

Kirsti Bergstø eksemplifiserte dagens uheldige forhold med utdrag fra tilsynsrapportene med tjenestene. «I intervju kom det fram at det er tilfelle der brukarar ikkje får gjennomført aktivitet som er satt opp på dagsplan, ikkje får tenester i det omfanget som går fram av vedtaket deira eller ikkje får enkelte besøk eller tilsyn, på grunn av at personalet må hjelpe andre brukarar.», kan en lese fra tilsynsrapporten med Ulstein kommune.

«Vedtakene er standardiserte og ikke individuelt utformet», står det i tilsynsrapporten fra Kristiansand. Andre rapporter viser at de som tjenestene er til for, ikke blir involvert i utarbeidelsen av vedtak. Brukermedvirkningen eksisterer ofte kun på papiet. Fra før vet en at det i 80-90 prosent av tilfellene gis dispensasjon fra lovens kompetansekrav ved utøvelse av tvang og makt overfor mennesker med utviklingshemning. Tilsynsrapportene fra 2016 viser en generell mangel på sosialfaglig kompetanse, både når det gjelder fagutdannet og høgskoleutdannet personell.

Storingsrepresentant Kirsti Bergstø avslutter med å hevde at «Den som leser tilsynsrapporter fra feltet, vil sitte igjen

Helse- og omsorgsminister Bent Høie (H).
(Foto: Bjørn Stuedal)

med et inntrykk av forhold som ville vært uakseptable for folk flest. De kommunale tjenestene til mennesker med utviklingshemning kom med sosialtjenesteloven i 1991. Når forholdene ikke er blitt forsvarlige etter 26 år, kan det være rimelig å stille spørsmål om den statlige styringen med sektoren bør styrkes.»

Svaret fra helse- og omsorgsminister Bent Høie viste bekymring overfor situasjonen, men påpekte regjeringens målsetting om å skape pasientenes- og brukernes helsetjeneste. Gjennom økte bevilgninger, klare prioriteringer og nye løsninger mente helse- og omsorgsministeren at utviklingen hadde gått i riktig retning.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie viste også til tiltak som regjeringen hadde iverksatt. Regjeringen vedtok en ny forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2017 og slår tydelig fast at det er toppledelsen som har ansvaret for at virksomheten planlegges, gjennomføres, evalueres og korrigeres.

Ved etableringen av et kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) vil statlige myndigheter få økt kunnskap om og i hvilken grad tjenestene fungerer etter hensikten og om brukere mottar gode tjenester.

Regjeringen har nedsatt Tvangslovutvalget som blant annet skal vurdere tvangsreglene overfor mennesker med utviklingshemning og hvordan dette regelverket eventuelt kan forbedres.

Billedtekst: Storingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV). (Foto: Bitten Munthe-Kaas)

Kompetanseløft 2020 som ble lansert i statsbudsjettet for 2015, består av rundt 50 tiltak med en kostnadsramme på 1,2 milliarder kroner for 2017. Kompetanseløft 2020 inneholder også noen spesielle tiltak rettet mot personer med utviklingshemning.

Helse- og omsorgsministeren viste til "Mitt livs ABC", en opplæringspakke som skal sikre grunnleggende kompetanse hos personell som yter helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemning.

Sist men ikke minst viste statsråd Høie til Rettighetsutvalgets rapport «På lik linje».

Dessverre rekker ikke vår nåværende regjering å komme til Stortinget med en oppfølging av Rettighetsutvalget. Tiden er for knapp. Til høsten er det valg og rundt St.Hans blir det sommerferie for stortingsrepresentantene. Hvordan oppfølgingen av Rettighetsutvalget blir, får vi først svar på etter at et nytt storting er valgt og fra dem som sitter på regjeringstaburettene når den tid kommer.

Takk til stortingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV) som stadig vekker bidrar med å sette fokus på levekårene til mennesker med utviklingshemning. Takk til helse- og omsorgsminister Bent Høie som gir fylldige redegjørelser på området.

Sorteringsdebatten

Sorteringsdebatten har blusset opp på ny. En saklig og informativ debatt pågår i Legetidskriftet. En noe mer voldsom debatt, pågår i den konservative avisen Minerva.

AV JENS PETTER GITLESEN

Debatten i legetidsskriftet er knyttet til reguleringen av den nye blodprøven (NIPT) som regjeringen har vedtatt å ta i bruk, under visse betingelser overfor kvinner som tidligere også hadde en rett til fosterdiagnostiske undersøkelser.

Debatten i Minerva startet da Aksel Braanen Sterri ble intervjuet av avisen Minerva, hvor Sterri påsto at "De som har Downs, vil aldri kunne leve fullverdige liv, uansett hvor mye vi som samfunn legger til rette for det."

Påstanden vakte reaksjoner, blant annet fra kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen som blant annet konstaterte at "Det er en ekstrem og farlig tankegang hvis man mener seg i stand til å gå inn og vurdere hva som er et fullverdig liv og ikke".

Twitterstormen

Intervjuet med Aksel Braanen Sterri vakte visstnok en twitterstorm hvor han blant annet ble beskyldt for å være nazist. Sterri forsøkte å presisere sitt syn på bloggsiden moralistene.no, en fagformidlingsblogg ved Universitetet i Oslo som er tilknyttet forskningsprosjektet «What should not be bought and sold?», finansiert av Norges forskningsråd.

Forsøket på presisering, gikk heller dårlig. Sterri gjentar påstanden om ufullverdige liv og sper på med kostnadsargumenter.

Statssekretær i kommunal- og moderniseringsdepartementet, Bjørnar Laabak, er selv far til ei dame med Downs syndrom. Han reagerte i harme overfor Sterris uttalelser om medmennesker med

Downs syndrom og sammenlignet Sterris argumentasjon med tankene som lå bak T4, Hitlers program for å utrydde mennesker med utviklingshemning og andre store funksjonsnedsettelse. Statssekretær Bjørnar Laabak ba Sterri trekke seg fra sin stipendiatstilling hvor han skal jobbe med etikk.

Bjørnar Laabak slettet sitt blogginnlegg, men det er gjengitt og kommentert på bloggen moralistene.no.

NRK var ikke sene om å komme på banen. Dessverre var NRK for opptatt av statssekretær Laabaks oppfordring til Sterri om å trekke seg og ignorerte de problematiske sidene ved Aksel Braanen Sterris uttalelser.

Rektor ved Universitetet i Oslo, Ole Petter Ottersen, reagerte kraftig overfor Bjørnar Laabaks utspill som han betraktet som et angrep på den akademiske friheten. Rektor berørte ikke universitetets ansvar. Universitetet er underlagt et etisk regelverk. Fra FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, har Norge forpliktet seg til å arbeide for å sikre menneskeverdet til personer med nedsatt funksjonsevne. Det er vanskelig å se Sterris utspill som et bidrag i denne retningen. Uansett vil det ikke være urimelig å forvente en viss omtanke og dannelse fra Universitetet som nettopp skal være en dannelsesinstitusjon. Mange vil nok mene at det å krenke medmennesker med Downs syndrom verken tilligger den akademiske friheten eller universitetets oppgaver.

Debatten på facebook var heftig og Aksel Braanen Sterri presiserte igjen sitt syn i et innlegg på nettavisen Minerva. Sterri beklaget ikke for å ha redusert menneskeverdet til voksne med Downs syndrom, men han hevdet at han hadde kommet med uheldig formulering.

Aksel Braanen Sterri hevder videre at "Opphavet for diskusjonen er at vi i disse dager foretar en politisk avgjørelse om gravide kvinner skal få lov til å få ta en blodprøve, NIPT, som vil gi dem mer informasjon om fosterets egenskaper på et tidligere tidspunkt." Påstanden er nok mer et forsøk på å sno seg ut av en uheldig situasjon enn en sannhet. Sterri vet helt

sikkert som oss andre at avgjørelsen om bruk av NIPT ble tatt den 1. mars 2017. Det er feil når Sterri sier at vi venter på en politisk avgjørelse. Det kommer ingen flere saker knyttet til abort eller fosterdiagnostikk i denne regjeringsperioden.

Elin Ørjasæter fortsatte, på sett og vis, der Sterri stoppet. Hun tok opp en konsekvens av det å redde for tidlig fødsel, noe som kan medføre at barnet får en funksjonsnedsettelse. Ørjasæter glemte imidlertid å se på prognosene som er såpass gode at tiltak for å redde unge og voksne med tilsvarende prognose, aldri ville blitt betvilt.

Debatten fortsetter

Siste ord i debatten er ikke sagt. På NFU-bloggen er det foreløpig skrevet tre innlegg i forbindelse med debatten. Debatten vil fortsette, men det er liten grunn til å forvente noen politiske endringer, verken knyttet til abortspørsmålet, fosterdiagnostikk eller akseptabel omtale av voksne med Downs syndrom. Om et halvår er det valg. Etter valget blir det nok flere partier som vil kurtisere Kristelig Folkeparti. Skal en få det partiet med seg, vet samtlige partiledere at sorteringsargumentene ikke er det beste sjekketrikset.

Til
Aksel B. Sterri:

Jeg har et godt liv.
Jeg har venner.
Jeg har kjæreste.
Jeg har familie.
Jeg er frisk. Jeg er en god svømmer.
Jeg spiller i en brassband.
Jeg har jobb og jobber hver dag.

Hilsen
Eirik Vagstad Brunstad, Elverum
21 år, med Downs Syndrom.

Regjeringen vil vinge- klippe Fylkesmannen

- Regjeringen foreslår å vinge-klippe Fylkesmannen, svekke innbyggernes rettssikkerhet og styrke kommunenes rettssikkerhet, stikk i strid med både Høyre og FrP sine tidligere synspunkter og stikk i strid med grunnloven.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen viser i en uttalelse til at Regjeringen har oversendt et lovforslag til Stortinget hvor de foreslår å endre forvalningslovens bestemmelser. - Dette betyr at Fylkesmannen i fremtiden må legge stor vekt på kommunens selvstyre i overprøving av klager på enkeltvedtak.

Overprøver Fylkesmannen kommunens skjønnsutøvelse, så må Fylkesman-

nen begrunne at overprøvingen tar et stort hensyn til kommunenes frie utøvelse av skjønn.

Regjeringen foreslår også å endre tvistemålsloven slik at kommunene kan gå til sak mot staten dersom kommunen mener Fylkesmannen har gått for langt i klagebehandling av kommunale enkeltvedtak.

Alle rammes

Gitlesen mener at det å styrke kommunenes rettssikkerhet, vil være ensbetydende med å svekke innbyggernes rettssikkerhet. - Alle risikerer å bli rammet. Det kan være de som får nei på en byggesøknad, de som får nei på søknad om barnehageplass og bestemor som får nei til sykehjemsplass. Men de som vil rammes mest, er de som i størst grad er avhengig av kommunale velferdstjenester. Det vil si mennesker med utviklingshemning, eldre, kronisk syke og andre med store behov for bistand og tilrettelegging.

Både Høyre og Fremskrittspartiet har i alle år arbeidet for å sikre individets rettssikkerhet, men det synes kommunal- og

- Det kan virke som om Jan Tore Sanner har glemt at Høyre og Fremskrittspartiet i alle år har arbeidet for å sikre individets rettssikkerhet, mener NFUs forbundsleder. (Foto: Stortinget)

moderniseringsminister Jan Tore Sanner å ha glemt. Lovforslaget som Regjeringen har oversendt Stortinget er ikke bare i strid med Høyre og Fremskrittspartiets politikk, lovforslaget er i strid med Stortingets forståelse av grunnloven, skriver Jens Petter Gitlesen.

NFU glad for LO-uttalelse

NFU har gjengitt en høringsuttalelse fra landsorganisasjonen i sin helhet på sin facebook-side der LO tar avstand fra regjeringens forslag om å svekke innbyggernes rettssikkerhet i forbindelse med tvisteloven, forvaltningsloven og enkelte andre lover.

I høringsuttalelsen gir LO uttrykk for at hensynet til den enkelte borger må veie tyngre enn hensynet til det kommunale

selvstyre. - Forslagene innebærer en begrensning som lett vil ramme den enkelte borger uforholdsmessig hardt. Dagens klageadgang – hvor også kommunens frie skjønn kan overprøves – anses som en sikkerhetsventil som kommer borgerne til gode og sikrer rettssikkerheten for den enkelte.

LO avviser derfor Kommunal- og regionaldepartementets forslag om å innskrenke klageorganers mulighet til å overprøve det frie skjønn. - Forslaget om å gi kommuner adgang til å reise sak mot staten er dessuten uhensiktsmessig bruk av offentlige ressurser. Landsorganisasjonen avviser derfor departementets forslag til tvisteløsning for rettslige tvister mellom stat og kommune, heter det i høringsuttalelsen.

LO avviser Kommunal- og regionaldepartementets forslag om å innskrenke klageorganers mulighet til å overprøve det frie skjønn. (Illustrasjonsfoto: SFA) (Motivet her er LO-bygget)

Høies A-lag

Bent Høie og resten av hans støtteapparat har plukket ut førstelaget. Førstelaget blant kommunenes tjenestebrukere.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie (H). (Foto: Bjørn Stuedal)

Han bestemte hvem av kommunens borgere som er viktigst, og hvem det ikke er så viktig å bry seg om. Ikke overraskende, men fortsatt trist som faen, er det folk med utviklingshemning som blir plassert på andrelaget.

Det har ligget i kortene lenge. Regjeringen vil lovfeste visse profesjoner i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. I lovforslaget som regjeringen oversendte stortinget denne uken foreslår de å lovfeste lege, sykepleier, fysioterapeut, jordmor, helsesøster, psykolog

og ergoterapeut. Det høres sannsynligvis skikkelig fint ut. Dette er jo de profesjonene de fleste av oss trenger for å få fullgode tjenester når vi av ulike grunner trenger bistand fra kommunes tiltaksapparat. Høringen viser også at mange er enige med Høie. Det er dette som er A-laget. Det er selvsagt heller ikke overraskende. Det er jo en profesjonsbonanza uten like. Alle de store sterke faggruppene inkluderes. Faggruppene som yter tjenester til alle oss med makt i samfunnet. Helsenorges maktstrukturer viser seg frem fra sin sterke side. Maktstrukturene opprettholdes og forsterkes.

Mens A-laget spiller med flomlyset på står B-laget tilbake i mørket. B-laget som sårt trenger ytterligere kompetanse for å oppnå sitt fulle potensial. Folk med utviklingshemning trenger ofte omfattende tjenester av høyt kvalifiserte fagfolk. Tjenester som ofte er kjenetegnet av stor grad av kompleksitet. En kompleksitet som ikke kan dekkes av tradisjonelle helsefaglige profesjoner alene. Med regjeringens valg av A-lag, sender de et klart signal til landets kommuner om at denne kompleksiteten ikke er så viktig. De sier at sykepleiere skal prioriteres foran vernepleiere. De sier at de som trenger sykepleierfaglig kompetanse skal prioriteres foran de som trenger vernepleierfaglig kompetanse. De bestemmer hvem som skal spille på den nye flotte flate gressmatten og hvem som skal spille på den humpete gjørmete løkka der ute på utkanten. På utkanten av normalen.

(Innlegget er sakset med tillatelse fra www.vernepleieren.com)

Svekkelse av rettssikkerheten

AV: TIDLIGERE NESTLEDER I NFU, ALF ANVEDSEN

Regjeringen vil styrke kommunenes selvråderett, og kommer med et lovforslag som pålegger Fylkesmannen å legge stor vekt på det kommunale selvstyret i behandlingen av klagesaker. Det er tilføyselsen «stor» som volder bekymring. Lovforslaget åpner også for at kommunene skal kunne gå til sak mot staten dersom de mener at Fylkesmannen har gått for langt i klagebehandling.

Forslaget innebærer en svekkelse av rettssikkerheten for landets innbyggere. Vi har en rekke særlover som skal sikre innbyggernes rettigheter. Typisk vil være opplæringsloven som er ment å sikre en likeverdig og inkluderende opplæring. Et annet eksempel er helse- og omsorgstjenesteloven som skal sikre oss kvalitet og et likeverdig tjenestetilbud. Hvilken lov står øverst? Kommuneloven eller særlovene? Her må det en balanse til. Det regjeringen gjør er å forskyve balansen. Mer makt til kommunene. Mindre makt til innbyggerne. Slik maktforskyvning kan

i noen tilfeller være riktig. Forslaget kan være forståelig ut fra enkelte erfaringer vi har gjort oss på Haugalandet i reguleringsaker, men er helt uforståelig i relasjon til de nevnte særlovene.

Det er stor forskjell på partenes profesjonalitet om det er kommunen som klager til Fylkesmannen på en avgjørelse eller det er en mor eller far som klager på skoletilbudet til sitt barn. Vi kan ikke drøfte velferdssamfunnets fremtid uten å ta hensyn til at vi også lever i et forhandlingssamfunn, og at enkelte av oss befinner seg i en avmaktssituasjon. Ja, til og med kanskje i resignasjon.

Som tillitsvalgt i snart 30 år i NFU, Norsk forbund for Utviklingshemmede, har jeg fått erfare at det er forskjell på å ha en rett og å få en rett. Når du har en rett må du kjenne til den for å komme i forhandlinger om å få den. Å komme i forhandlingsposisjon krever kunnskap. Å forhandle krever styrke og utholdenhet.

Alf Anvedsen.

Hvor ille dette kan bli er godt dokumentert i utredningen På lik linje, NOU 2016:17. Utredningen viser at grunnleggende rettigheter for mennesker med utviklingshemning ikke er ivaretatt. Det fremkommer brudd på menneskerettighetene og manglende rettssikkerhet på de fleste livsområder og livsfaser.

Det er en merkverdighet at Regjeringen med sitt lovforslag vil sette legfolk i en ytterligere avmaktssituasjon. Vi får et forskjells-Norge. Ytterligere ulikheter etableres.

(Innlegget har tidligere stått i HNytt og er gjengitt med forfatterens tillatelse, red)

Leserinnelegg

Om pleiepengeordningen i Stortingets spørretime

Like før SFA gikk i trykken tok Stortingsrepresentant Freddy de Ruiter (Ap) opp den nye pleiepengeordningen med arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie.

Isitt spørsmål viste han til at den nye ordningen blir en forbedring for mange, mens andre får det betydelig vanskeligere. - Foreldre til ungdom med utviklingshemning over 18 år, som tidligere har hatt rett til pleiepenger når ungdommen har blitt alvorlig eller kritisk syk, mister nå denne retten. Dette gjelder få familier, men de rammes hardt. Det framstår som en uforståelig endring. Hvordan vil statsråden sikre at disse familiene ikke får enda flere belastninger som en konsekvens av denne innstrammingen?

I sitt svar viste statsråden blant annet til det kommunale hovedansvaret om å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til familier med store omsorgsforpliktelser. - Den gruppen representanten omtaler, vil være kronisk funksjonshemmet og ha varige behov, også etter 18 år. Disse familiene vil ha god tid til å planlegge og etablere et samarbeid med det kommunale hjelpe- og tjenesteapparatet, også om hvordan akutte situasjoner skal håndteres. Jeg har tillit til at kommunene og sykehusene i samarbeid med pårørende kan håndtere dette.

Fungerer tilfeldig

Freddy de Ruiter var imidlertid ikke sikker på om han deler statsrådens tillit til kommunene når en ser hvor tilfeldig systemet faktisk fungerer i dag. - Dette gjelder svært utsatte familier. Hjelpestøtaden bortfaller når barnet blir 18 år. Omsorgstønad, eller det som tidligere ble kalt omsorgslønn, er svært vilkårlig fra kommune til kommune, så det er heller ikke noen sikring i så måte.

Spørsmålet er: Jeg forstår at det har

Stortingsrepresentant Freddy de Ruiter (Ap) (Foto: Stortinget)

vært behov for forenkling. Jeg anerkjenner at det har skjedd en forbedring av pleiepengordningen. Spørsmålet er likevel om statsråden vil følge denne utviklingen nøye, og se om disse familiene får en ekstra byrde og et ekstra problem når ungdommene deres kanskje skal legges inn på sykehuset og ikke klarer å gjøre seg forstått? Vil statsråden følge dette nøye?

Tillit til kommunene

Til det svarte Hauglie at hun velger å ha tillit til kommunene om at de vil finne gode løsninger sammen med familiene. Til det konkrete spørsmålet om statsråden vil følge med på dette svarte hun: - Ja, det er åpenbart at vi må følge med på det. Vi gjennomfører nå en stor reform innenfor pleiepengordningen hvor vi innlemmer mer enn dobbelt så mange brukere – anslagsvis 9 000 flere brukere enn det som er i dagens ordning. Vi dobler budsjettet

Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie (H). (Foto: Regjeringen.no)

og gjennomfører betydelige forenklinger og forbedringer, også ved at vi lempet på sykdomskravet. At vi skal følge med på ordningen, er åpenbart. Det er viktig at vi også passer på at ikke reformen har utilsiktede konsekvenser. Den endringen som representanten tar opp, vil selvfølgelig være en av de tingene man vil måtte se på, understreket Anniken Hauglie.

Hauglies og de Ruiters innlegg kan leses i sin helhet på www.stortinget.no

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er bekymret over praksisen i antall vedtak etter pasient og brukerrettighetslovens kapittel 4A, særlig med tanke på tannbehandling. (Foto: pexels.com)

Tvungen helsehjelp utført i narkose

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har gjennomført tilsyn med Helse Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune sin tannhelsetjeneste. Tema for tilsynet var tvungen helsehjelp utført under narkose og dermed bruk av tvang etter pasient og brukerrettighetslovens kapittel 4 A.

Pasientgruppene som berøres av dette regelverket er ikke samtykkekompetente for den aktuelle helsehjelpa. Dette gjelder i hovedsak pasienter med utviklingshemning, senil demente og personer med hjerneskade. Tilsynet er gjennomført mot den fylkeskommunale tannhelsetjenesten som gjennomfører tvungen tann-

behandling i narkose, og spesialisthelsetjenesten som gjennomfører andre typer tvungen helsehjelp i narkose.

Tilsynene avdekket at begge virksomhetene har brutt helselovgivningen. Tilsynet med den fylkeskommunale tannhelsetjenesten viser at tannhelsetjenesten generelt er svært flinke til å fatte vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A, men at det i flere tilfeller går lang tid, og i noen tilfeller svært lang tid fra henvisning til selve tannbehandling blir gjennomført. Når det gjelder tilsynet med spesialisthelsetjenesten har Fylkesmannen avslørt stor svikt når det gjelder å fatte vedtak for tvungen helsehjelp i narkose. Det har vært en forståelse ved fylkets to sykehus at det ikke har vært nødvendig å fatte vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A for slik helsehjelp.

Fylkesmannen ser alvorlig på at rettsikkerheten til disse sårbare pasientgruppene ikke blir ivaretatt.

Urolig for praksisen

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har hatt en konstruktiv og god dialog både med tannhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten i forbindelse med de overnevnte tilsynssakene. Begge virksomheter skal utarbeide en plan for den nødvendige endringen av sin praksis.

Etter de to tilsynene i Nord-Trøndelag har Fylkesmannen i tillegg henvendt seg til Statens helsetilsyn og bedt om en vurdering av hvorvidt forholdene som er avdekket i Nord-Trøndelag også kan være praksis i andre fylker. I brevet til Helse-tilsynet skriver Fylkesmannen blant annet: «Ved gjennomgang av tall i Nestor og generell informasjon fra andre fylkesmannsembeter er vi urolige for praksisen på området generelt i landet. Det fremkommer at det er meget store variasjoner i antall vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A, særlig med tanke på tannbehandling».

– bmk

Harald Korsgaard

Harald Korsgaard døde av kreft 27. februar i år. Han var en hedersmann, med et sterkt og ikke minst langvarig engasjement for NFU sitt arbeid i Oslo og i Bydel Stovner.

Det startet da sønnen Hans ble født i januar 1975, med Downs syndrom. Seks uker etter meldte Harald og kona Aashild seg inn i NFU Oslo. Her fant de et fellesskap med andre foreldre, og Harald et sted å bruke sitt samfunnsengasjement. Han brukte ikke sitt overskudd bare til å gjøre hverdagen bedre for sin egen sønn, men jobbet for at alle som ikke kunne tale sin egen sak, skulle få en bedre hverdag.

Harald satt i styret i NFU Oslo fylkeslag i over 20 år. Han var leder i flere perioder. Men også i de periodene da fylkeslaget sto uten leder, tok han på seg ansvar. Han hadde et sterkt ønske om at NFU Oslo skulle være et sterkt og oppegående fylkeslag.

Harald var ikke bare engasjert i fylkeslaget. Han meldte seg også til å være vår representant i styret i SAFO Sør-Øst, der han la ned et stort arbeid for at utviklingshemmede skulle være på radaren i helseforetaket. Dette engasjementet for at utviklingshemmede skal bli sett og hørt i helsevesenet gjorde at han også tok på seg vervet som representant i brukerrådet på A-HUS. Dette vervet hadde han fram til begynnelsen av februar i år.

Også skole var et av Haralds hjertesaker. Han jobbet både som lærer og inspektør, noe som tilførte NFU Oslo en unik innsikt i skolesystemet i Oslo. Et eksempel er hans innsats under skolereformen Reform 94. Før denne reformen hadde flere utviklingshemmede fått muligheten til å gå flere enn tre år på videregående skole. Nå lå denne muligheten i fare. NFU mobiliserte som organisasjon, og i Oslo var det Harald som var krumtappen i arbeidet med å sikre at utviklingshemmede kunne få mulighet til å søke om å gå inntil fem år på videregående. En kamp som ble kronet med seier.

Med bydelsreformen i Oslo på slutten av 1980-tallet, kom bydelslag i NFU. NFU Stovner lokallag ble etablert, og her gjorde Harald en stor innsats. Han var leder på nesten hele 1990-tallet, og gjorde en innsats politisk for utviklingshemmede i bydelen. Han etablerte et bra samarbeid

med bydelsadministrasjonen, ved å bruke sine diplomatiske sider og gode evner til å formulere seg.

Harald satt også tre perioder i rådet for funksjonshemmede, som det het den gang, i Bydel Stovner. To av periodene var han leder av rådet. Totalt 12 år var han med i rådet i bydelen. Det står det respekt av.

Men det medlemmene i Stovner lokallag kanskje husker best, er alle de fantastiske medlemsturene Harald var med på å dra i gang. Harald var en fjellets mann, og valgte å

bli ledsager på de lange fjellturene da laget var på de årlige høstturer til fjells.

Harald vil også bli husket for sin banebrytende innsats for at Tangerudbakken borettslag ble etablert. Som så mange andre foreldre opplevde Harald og Aashild at bo-tilbudet Hans fikk av kommunen var uakseptabelt. Etter et møte med bydelen helt på tampen av 2004, satt de seg ned med ideen: Vi må bygge et hjem til Hans. Sammen med andre foreldre. Hvem er med?

Harald satte i gang. Han satte seg inn i hva som måtte gjøres.

Fant en egnet tomt, utbygger, etablerte kontakt med Husbanken, kommunen og bydelen. Sommeren 2006 sto Tangerudbakken ferdig.

Hans kunne flytte inn i et eget hjem, sammen med seks andre personer med utviklingshemning.

Tangerudbakken borettslag var et pilotprosjekt i Oslo. Et prosjekt som ble vellykket ikke bare for Hans og hans naboer som fikk et eget hjem, men et prosjekt som flere pårørende har kopiert i ettertid.

Harald delte NFU sin filosofi fullt ut. Målet var et samfunn for alle. Hans store engasjement ble satt ut i praktisk arbeid, nøye og pliktoppfyllende. I en mannsalder gjorde Harald en enorm innsats for utviklingshemmede i Oslo.

Vi lyser fred over hans minne.

På vegne av NFU Oslo

Ane Børud
leder

(Foto: Privat)

Ellen Ulvolden

For oss som er medlemmer i Vågå lokallag, er det ufattelig at Ellen Ulvolden ikke skal være med oss på styremøter, turer eller andre aktiviteter lenger.

Ellen ble født 2. november 1958 og døde 4. april 2017. Sønnen Thomas kom til verden i 1976 og gjorde at Ellen meldte seg inn i NFU i Nord-Gudbrandsdal. I 1991 ble NFU Vågå lokallag stiftet, og Ellen ble med der.

Hun har fylt sin rolle som sekretær i laget på en upåklagelig måte.

Hennes organisasjonskunnskap og oversikt innen kommunen var til stor hjelp i arbeidet. Det var aldri noen nøling med å komme i gang med nødvendige oppgaver, og Ellen kjempet utrettelig i sitt arbeid for de svakeste.

Hjelpsomhet, omsorg, imøtekommenhet, godt humør og effektivitet var typiske egenskaper for Ellen. Hun var aldri redd for å gjøre mer enn det som var oppgaven hennes.

En gang sa Ellen at hun aldri kunne bli bestemor. Tankevekkende i dag i egoismens tid da vi tror

(Foto: Privat)

vi kan få alt vi vil og gjøre alt vi vil. Men som Ellen fortsatte: «E har så mange tanteunger og unger i familien som e gleda meg over.» Maken til positiv holdning til livet skal en lete lenge etter.

I 2005 fikk Ellen kreftdiagnose. Hun gjennomgikk behandling og var tilbake i sitt arbeid i administrasjon ved Vågå Ungdomsskole etter ei tid. Høsten 2015 blusset sykdommen opp igjen. Hun var i arbeid samtidig med at hun fikk behandling. Etter jul 2017 fikk kreften overtaket, og

Ellen forlot oss 4. april.

Det har vært en berikelse å få lære Ellen å kjenne og dele arbeidsplass med henne. Det er et stort tap å miste et så samfunnsengasjert medlem som var en slik omsorgs- og resursperson.

Marie Kongsli Kleiven

Leder av NFU Vågå Lokallag.

Omsorgslønn blir omsorgsstønad

Omsorgslønn blir omsorgsstønad. Nytt navn – men ellers en videreføring av gjeldende rett.

AV ADVOKAT PETTER KRAMÅS
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
PETTER.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Med utgangspunkt blant annet i NOU 2011:17 "Når sant skal sies om pårørendeomsorg" og Stortingsmelding nr. 29 (2012-2013) "Morgendagens omsorg", vedtar nå Stortinget lovendringer som blant annet gjelder dagens omsorgslønnsordning.

Endringene omfatter også informasjon, opplæring og veiledning til pårørende og avlastningstiltak. Lovforlaget ble oversendt fra departementet til Stortinget i Prop. 49L (2016-2017) "Styrket pårørendestøtte", og Helse- og omsorgskomiteen har behandlet saken og har lagt frem Innst. 239 L (2016-2017).

Lovendring

Lovendringen går i korthet ut på at tjenester og ytelser som retter seg direkte mot pårørende som har særlig tyngende omsorgsoppgaver samles i én lovbestemmelse – en ny § 3-6 i helse- og omsorgstjenesteloven: Opp- læring og veiledning, avlastningstiltak og omsorgsstønad. Dette er den samme bestemmelsen som til nå kun har om- handlet omsorgslønn.

Avlastning har tidligere vært regu- lert i samme lovs § 3-2 (første ledd nr 6 bokstav d). Det er en pliktbestemmelse for kommunene som innføres i loven. Formålet med lovendringen er "å samle og tydeliggjøre kommunens plikt til pårørendestøtte".

Departementet understreker at end-

ringen skal medføre "en ny og forbedret rettsstilling for pårørende". Det er vist til at pårørende står for nesten halvpar- ten av de samlede omsorgsoppgavene som ytes til brukerne i dag, og at dette er en viktig ressurs og representerer en innsats som må anerkjennes. Et sentralt poeng er derfor å synliggjøre og aner- kjenne pårørendes innsats.

Omsorgsstønad

Betegnelsen "omsorgslønn" endres nå til "omsorgsstønad". Dette er begrunnet med at ny betegnelse gir en mer de- kendende beskrivelse av tjenesten. Det er imidlertid samtidig tydelig understre- ket at ytelsen fortsatt skal være skat- tepliktig og gi opptjening av pensjons- poeng.

I NOU fra 2011 om pårørendeom- sorg var det foreslått at omsorgslønn skulle samordnes med hjelpestønad etter folketrygdloven, og ytelsen skulle standardiseres og begrenses. Disse for- slagene er ikke fulgt opp i lovendrin- gene som nå kommer.

Både departement og Helse- og so- sialkomiteen understreker at lovend- ringen innebærer en videreføring av gjeldende rett. Det betyr at kommuner ikke kan argumentere for redusert til- bud under henvisning til denne lovend- ringen.

Erfaringsmessig vil alltid noen kom- muner lese lovendringer som dette på en slik måte at de mener å finne grunn- lag for innsparinger og nedskjæringer – men det er ikke rettslig grunnlag for noe slikt i denne lovendringen. Opp- lever du avslag eller reduksjon med en slik begrunnelse, må du klage på ved- taket.

En samlet Helse- og omsorgsko- mité understreker at samfunnet har alt å tjene på å legge godt til rette for å sikre gode økonomiske ordninger for de familiene som har omfattende om- sorgsoppgaver. "Lovverket skal tydelig- gjøre pårørendes innsats og anerkjenne at pårørende med omsorgsansvar også har behov for selv å bli i varetatt." Om-

sorgsstønaden som yttelse står helt sen- tralt i dette bildet. Det uttalte målet er å sikre at pårørende ytes likeverdige til- bud, at retten til medvirkning blir iva- retatt også for pårørende.

Helse- og omsorgsministeren har i flere sammenhenger understreket at han har tillit til at kommunene følger opp de statlige signaler som gis når det gjelder utforming av omsorgstjenes- tene. Han har da samtidig understreket at dersom så ikke skjer, må en vurdere ytterligere tiltak for å sikre brukernes rettigheter.

De som er pårørende og har store omsorgsoppgaver vet at den kommu- nale viljen varierer sterkt. Ikke minst har nettopp omsorgslønnsordningen vært praktisert svært forskjellig i kom- munene. Når det nå igjen er understre- ket at det skal gis gode og likeverdige tilbud uavhengig av hvor en bor, er det all grunn til å følge med på om pårø- rendes innsats tas mer på alvor også i enkeltvedtak om omsorgsstønad – og ikke bare i honnørordene i lovforarbeid- der.

Advokat Petter Kramås

Stord

Fylkesmannen i Hordaland hadde nylig tilsyn i Stord kommune. Tilsynet galdt om personar med utviklingshemning over 18 år som bur i eigen bustad, får forsvarlege helse- og omsorgstenester. Det vart ikkje funne brot på krav i lov og forskrift. Slik skal det være!

Ulstein

- Kommunen sikrar ikkje forsvarleg gjennomføring av personleg assistanse til alle personar med utviklingshemning, skriv Fylkesmannen i Møre og Romsdal i sin tilsynsrapport fra Ulstein kommune. Det kommer også fram at kommunen ikkje sikrar forsvarleg gjennomføring av legemiddelhandtering og at personalet har tilstrekkeleg kompetanse i å gjennomføre førstehjelp

Halden

Fylkesmannen i Østfold beskriver to avvik i sin tilsynsrapport nylig om tiltak og tjenester for innbyggere med utviklingshemning. Det ene avviket handler om at kommunen gjennom kontroll og styring sikrer forsvarlig gjennomføring av legemiddelhåndtering. I det andre kommer det fram at kommunen gjennom kontroll og styring sikrer forsvarlig gjennomføring av personlig assistanse til voksne mennesker med utviklingshemning. Hele rapporten kan leses på www.fylkesmannen.no/ostfold

Røyken

Fylkesmannen i Buskerud fastslår en ny rapport fast at Røyken kommune ikke yter forsvarlige tjenester overfor alle brukere med utviklingshemning, og kritiserer nok en gang saksbehandlingen i kommunen.

For to måneder siden kom fylkeslegen med en rapport om Bråset bo- og omsorgssenter som påviste alvorlige avvik ved institusjonen. Nå er det kommunens enhet for funksjonshemmede og bestillerenheten som har vært under lupen, og Fylkesmannen har undersøkt hvordan kommunen sørger for at mennesker med utviklingshemning får forsvarlig hjelp i hverdagen. Fylkesmannen har også sett på hva kommunen gjør for å forebygge og hindre bruk av tvang overfor mennesker med utviklingshemning, og om kommunens ansatte faktisk benytter tiltak som er å anse som tvang i de situasjonene der det er behov for dette.

Tilsynet ga grunnlag for å konstatere fire avvik: Det benyttes tiltak som er å anse som tvang uten at det er fattet vedtak om det. Røyken kommune yter ikke forsvarlige, individuelt tilrettelagte tjenester overfor alle brukere med utviklingshemning. Kommune sikrer heller ikke en forsvarlig saksbehandling. Mange av vedtakene oppfyller ikke forvaltningslovens krav til begrunnelse. Røyken kommune sørger i tillegg ikke for tilfredsstillende brukermedvirkning og koordinering. Hele rapporten kan leses på www.fylkesmannen.no/buskerud

Helsetilsynet

Statens helsetilsyn er bekymret for det kommunale omsorgstilbudet til innbyggere med utviklingshemning. Derfor påla Helsetilsynet fylkesmennene å øke antall tilsyn overfor personer med utviklingshemning i 2016.

I Årsrapport 2016 skriver Helsetilsynet at det er «avdek- ket forhold av vesentlig betydning for brukerne». De 57 publiserte tilsynsrapportene tegner et nedslående bilde.

Følgende er typiske observasjoner fra fylkesmennenes rapporter etter det landsomfattende tilsynet:

- «Dersom ein brukar i ei periode har behov for meir tenester, fører det til at andre brukarar får mindre bistand, utan at det blir fatta vedtak om reduksjon av tenester»
- «Medisiner gis ikke alltid slik de er forskrevet»
- «Ikke alle ansatte som arbeider med personer som har epilepsi, har fått opplæring i å yte hjelp ved epileptiske anfall»
- «Det er ikkje avklart om brukar har evne til å medvirke sjøl»

Funnene vil bli oppsummert og presentert i en samlerapport før sommeren. Årsrapport 2016 er lagt ut på www.helsetilsynet.no

Høie-kommentar

- Det er viktig at kommunene kvalitetssikrer seg selv for å sørge for at de gir mennesker med utviklingshemning god omsorg, sa helseminister Bent Høie i en kommentar da det ble kjent at Helsetilsynet har avdekket flere brudd på god omsorg for vår målgruppe i sin årsrapport 2016.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen mener i følge et intervju med Vårt Land at kommuner som ikke evner å gi mennesker med utviklingshemning den lovpålagte omsorgen de har krav på, må straffes.

Målselv

Målselv kommune i indre Troms får refs av Fylkesmannen etter tilsyn i vinter som avslørte fire lovbrudd i helsetilbudet til innbyggere med utviklingshemning.

Kommunen mangler system som sikrer at mennesker med utviklingshemning får forsvarlige helsetjenester. Prosedyrer for legemiddelhåndtering er for eksempel ikke kjent blant alle ansatte med medisinsansvar. Systemet for journalføring er mangelfullt, ikke fullelektronisk og er også todelt. Flere av brukerne får ikke den praktiske bistanden de har krav på. Det gjelder blant annet i forbindelse med aktiviteter i helgene. Flere av de ansatte mangler dessuten politiattest, og en del av brukerne får ikke den praktiske bistanden de har krav på, blant annet ved aktiviteter i helgene. I et intervju med NRK Troms gir Fylkeslegen uttrykk for at den mangelfulle journalføringen er spesielt alvorlig, fordi det kan føre til svikt i behandlingen ved at man for eksempel ikke vet hva som er gitt av medisiner. Målselv kommune har fått frist i midten av mai til å rette opp avvikene. Det lover rådmann Høgne Eidissen skal bli gjort.

Besøk Saltfjellet og Lønsdalshytta i ferien

NFU Nordland har ei fin og praktisk hytte på Saltfjellet, like ved E6 og Lønsdal togstasjon. Den kan medlemmer fra hele landet leie. Hytta kan også leies av de som ikke er medlemmer i NFU. Det er vei fram til hytta. Den har alle fasiliteter og du er midt i et fantastisk turterreng og har kort vei til både Nasjonalparksenteret, Bodø by og vei over til Sverige

TEKST OG FOTO: LIV IDUN ALSTAD

Lønsdalshytta.

Beliggenhet og muligheter for uteaktiviteter

Hytta ligger på Saltfjellet i Nordland, Saltdal kommune, like ved E6 og det tar det ca. 10 minutter å gå ned fra Lønsdal stasjon hvis du har valgt togferie. Det er vei helt fram til døra både sommer og vinter. Rett utfor døra har du mange turmuligheter hvis du ønsker å gå på fjellet eller holde deg på stier i nydelig furuskog. Fiskestanga kan du ta med også. Turstier som passer for de som går med rullestol finner du med utgangspunkt Nordland Nasjonalparksenter som ligger 3 km unna. Derfra kan du også gå langs den kjente Junkerdalsura. Eller du kan ta en dagstur til Bodø (2 t. med bil, 1 1/2 med tog) eller kanskje en svipptur over til Sverige. Det er mange muligheter!

Hyttekos inne

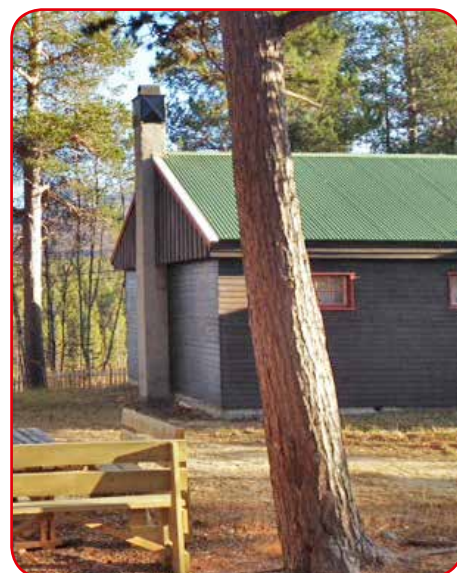
Mange synes hytta er trivelig og ikke minst at det er god plass. Den har to soverom med 5+6 senger og er utstyrt med dyner og puter slik at du bare må ha med trekk. Inne er bad med dusj og varmekabler i gulvet. Hytta har eget toalett, også inne. Kjøkkenet er velutstyrt med alt du trenger for å være der over tid. Stua er

romslig og har TV/Radio. Det er alltid varme på inne i hytta slik at det ikke er kaldt når du kommer. Hytta har rullestolrampe og er delvis tilrettelagt for rullestol. Store elektriske rullestoler kan få problemer da hytta er relativ gammel og den er ikke helt oppdatert etter dagens standard med hensyn til døråpninger og snuflate.

Pris og bestilling

Det er egne priser for NFU-medlemmer og de bør ikke avskrekke noen. Brosjyre med priser og nærmere opplysning om hytta finner du inne på <http://nfunorge.no/Fylkes-og-lokallag/Nordland/Nordland-fylkeslag/Nordland-/Lonsdalshytta/>

Eller hvis du allerede har bestemt deg og vil bestille så ring: Hyttevert Edny Borkamo, Tlf. 75 69 41 30 / 99 22 59 57

Bestilling av hytta:

Hyttevert Edny Borkamo, Røklund
Tlf. 75 69 41 30 / 99 22 59 57

NFU Senja + Solstrand = trivsel og opplevelser

Hytta som skaper aktivitet og tilhørighet for våre medlemmer.

NFU Senja lokallag er et lite, men aktivt lag, og med stadig stigende medlemstall. Vi er som navnet sier på Senja, og medlemmene kommer fra kommunene Tranøy, Berg, Torsken og Lenvik.

I 1988 bygde vi ei stor hytte, Solstrand. Hytta var tenkt som en ferieplass for våre medlemmer og de som arbeider med og for utviklingshemmede, noe det også har blitt.

Det er her vi i lokallaget treffes til medlemsmøter, likemannshelger, julebord og familietreff. Her feirer vi konfirmasjoner og bursdager, eller ganske enkelt, tar det helt med ro. Her kan alle være med, da det er tilrettelagt for rullestol både inne og ute. I 2015 fikk vi midler gjennom Xtra stiftelsen til å gjøre noe med tilgjengeligheten ute. Lokallaget jobba hele sommeren med å snekre platting og grillplass, bygge lysthus og ny veranda. Og til sist bål-plass i fjæra hvor vi kan grille og oppleve midnattssola, eller se nordlyset på nattehimmelen.

Alt dette ønsker vi å dele med andre. Derfor leier vi ut hytta til alle som ønsker det. Se facebook, Solstrand.

To år har vi hatt friluftsløp, noe vi også skal ha i år. Da blir det kanopaddling, havfiske og fjelltur. Vi bor inne på hytta eller i telt, lager mat sammen, og i år feirer vi også St.Hans! Ellers har lokallaget eget turprogram fra april til oktober, hvor vi går turer rundt om på Senja. Du trenger ikke være medlem i laget for å delta.

Solveig Nylund og Svein Jensen har mer informasjon på tlf 90101225.

Friluftsløp, kanopaddling (Foto: Solveig Nylund)

Feriestedet Solstrand, oversiktsbilde. (Foto: Svein Jensen)

Stue på Solstrand. (Foto: Solveig Nylund)

Kjøkken på Solstrand. (Foto: Solveig Nylund)

Velkomment til Solhovden

Solhovden er eid av en stiftelse der NFU Hordaland fylkeslag er med. Dette er tre flotte hytter som kan leies av våre medlemmer.

TEKST FRA SOLHOVDENS WEBSITE

Solhovden ligger idyllisk til på Kvamskogen, med kort avstand til skitrekk. Hyttene er lett tilgjengelig med vei helt frem til døren, og god fremkommelighet for rullestol til alle hyttens tilhørende tilbud. Stort grillhus, brygge og båter er bare noen av tilbudene på Solhovden.

Moderne og godt utstyrte hytter

Solhovdens tre hytter er alle utstyrt med alt du trenger for et avslappende opphold. Fantastisk natur, tilgang til båter, stort grillhus sørger for utendørsaktiviteten, sommer som vinter. Skulle det være dårlig vær er hyttene utstyrt med TV med parabol og moderne kjøkken med oppvaskmaskin.

Tilrettelagt for rullestol

- 10 sengeplasser
- 3 soverom
- Kjøkken med oppvaskmaskin
- Bad med dusj
- Stue med digital tv og parabol
- Tilgang til stort grillhus
- Tilgang robåt, trøbåt og kanoer
-

For mer informasjon og bestilling, se solhovden.no

Solhovdens nyeste hytte.

Kjøkkenet er oppgradert med oppvaskmaskin.

Skinnssofa og TV med parabol.

Det er flott natur rundt hyttene.

Ut på tur med gratis app!

Eirik Dahl i Den Norske Turistforening (DNT) har utviklet en app som gjør det lettere å ferdes på tur for personer med utviklingshemning og kommunikasjonsvansker.

Dahls datter har Angelmanns syndrom, og det er hun som motiverte ham til å starte opp Friluftsliv Tilrettelagt for Utviklingshemmede (FTU) med tanke på disse turgåerne. Nå har han lansert en app med samme navn som kan lastes ned gratis og gjøre det lettere å finne fram til disse arrangementene.

- Naturopplevelser er lite tilgjengelig for personer med utviklingshemning. Dette er et paradoks, ettersom de har ekstra stort utbytte av å oppleve den. Målet med appen er derfor å gjøre det lett for alle å få oversikt over og bli med på turene som dras i gang for denne målgruppen, sier Eirik Dahl.

Snakkeark er med i appen

I tillegg til turinformasjon bidrar appen til å lette kommunikasjonen for de som trenger det. Med innlagte «snakkeark», som er en form for alternativ og supplerende kommunikasjon, blir det lettere å snakke om turen man er med på. Dahls ektefelle, Katrine Orelid, har master i spesialpedagogikk, og står bak snakkearkene.

- Snakkeark består av symboler vi trenger for å snakke sammen på tur. Mange har ikke verbal tale, men med hjelp av alternativ supplerende kommunikasjon kan personen med utviklingshemning få uttrykt sine ønsker, tanker og drømmer. Medbestemmelse er viktig, sier Dahl.

Byttes ut etter sesong

Appen som nå er tilgjengelig er førsteutgaven som skal videreutvikles. Flere snakkeark vil komme. Symbolene vil bli byttet ut etter sesong.

- På tur bruker vi de samme symbolene som i appen, gjerne på laminerte A4-ark, og så forklarer vi hva vi skal. På den måten lærer både deltakerne, ledsagerne og turlederne seg å bruke snakkearkene.

Eirik Dahl i Den Norske Turistforening har utviklet FTU-appen som etter hvert vil bli tilgjengelig for turgåere med utviklingshemning stadig flere steder i Norge. (Foto: Marius Dalseg Saetre)

Appen har innlagt snakkeark.

Dette skaper i sin tur forutsigbarhet for deltagerne.

Når ut til mange

Drammen, Bærum, Halden, Hamar, Haugesund, og Molde er med i appkalenderen foreløpig. Og flere skal det bli. Noen kommer sammen med familiemedlemmer, andre bor for seg selv og stiller med ledsager. Med FTU når DNT i dag ut til mellom 350 og 400 deltakere per måned. Noen FTU-foreninger arrangerer turer to ganger i måneden, andre én. Målet er at vi innen 2020 skal ha FTU-tilbud 35 steder i Norge – som alle skal ligge i appen, sier Eirik Dahl.

SFAs utsendte skal på tur med Eirik Dahl & brukere av appen for å se hvordan den fungerer i praksis. Reportasje kommer – følg med!

Ingenting om oss uten oss

NFU Oppland fylkeslag har to store samlinger i året, en om høsten og en i tilknytning til fylkesårsmøtet om våren. Samlingene har så godt som alltid vært todelte. En del med interessepolitisk fokus. Den andre delen med varierte temaer om dagliglivets gjøremål og fritidsaktiviteter.

Ikke slik på vårkonferansen 2017. Samlingens 110(!) deltakere hadde samme tema hele tiden. Overskriften så enkel og så vanskelig som «Ingenting om oss uten oss». Eller med andre ord, retten til å bestemme sjøl over sitt eget liv.

I Gjøvik er prosjektet «Ingenting om oss uten oss» godt i gang. Brukerrepresentantene Kjersti Kolås og Silje Evensen åpnet ballet sammen med prosjektlederne Susan Nilsen og Brit Berget. Spennende prosjekt med en god intensjon. Kjersti og Silje var flinke til å si hva de var opptatt av.

Vi fra NFU er naturlig opptatt av at individet blir ivaretatt og ikke fortrent av gruppetenkning. Fort gjort å havne i «boligfella». På systemnivå er NFUs rolle, for å si det forsiktig, underkommunisert. Men prosjektet er i prosess og Gjøvik NFU følger arbeidet tett.

Om vergemålsloven på årsmøtet

Annichen Hopland Ødegård og Trude Jansen Asskildt hadde en ryddig gjennomgang av vergemålsloven. Framført tydelig, lydhørt og med glimt i øyet. På to sentrale områder er erfaringene med loven noe ulik mellom fylkesmannen og oss. For det første så våre to forelesere stort sett bare positive sider ved at en person var verge for flere, for ikke å si ganske mange. Det andre, og vesentlig mer alvorlig var den manglende forståelsen av at fratakelse av samtykkekompetanse i realiteten er det samme som å ta fra folk den rettslige handlingsevnen.

Presentasjonen var ryddig og nyttig. Flinke var de også til å legge et vanskelig tema fram på en såpass lettfattelig måte. Flere gruppearbeider på temaet bidro til god læring for noen og enhver. Abstrakte spørsmål ble raskt gjort jordnære og konkrete.

Samlokaliseringen av konferansen var en ubetinget suksess. En suksess til å bygge videre på.

Glimt fra årsmøtet.

Nytt lokallag

Det blir i løpet av våren/for sommeren tatt et nytt initiativ til å starte opp et NFU lokallag i Hamar. De som er interessert i å bidra/bli medlemmer, kan ta kontakt med lederen av NFU Hedmark fylkeslag, Torill Vagstad for mer informasjon. Hun har epostadressen torill.vagstad@gmail.no Invitasjon til oppstart-/informasjonsmøte om det nye lokallaget vil bli annonsert både på fylkeslagets nettside på www.nfunorge.org og på fylkeslagets egne side på Facebook.

NFU-siden

Idrett i fokus på årsmøtet i NFU Hedmark fylkeslag

TEKST OG FOTO: TORILL VAGSTAD

Syv av åtte lokallag i NFU Hedmark fylkeslag med Elverum og Ringsaker som de to største i spissen, var representert på den tradisjonelle årsmøtesamlingen nylig.

Årsmøtesakene ble behandlet i fred og ro. Hele styret ble gjenvalgt, vararepresentantene ble derimot byttet ut med tre nye. Etter at årsmøtet var ferdig, stod Enkeltgympa for alle på programmet. Friskis og Svette startet opp med dette tilbudet i Elverum i vinter – og det er allerede blitt et populært tilbud.

Tema for dagens foredrag var "Idrett og fysisk aktivitet for mennesker med utviklingshemning". Først ut var Helge Gudmundsen, som sin vane tro holdt et gnistrende foredrag om inkludering og integrering i idretten, og om viktigheten av å bli sett og bety noe for andre, uansett hvem du er og hva du sliter med.

Eirik Dahl fra Den Norske Turistforening orienterte deretter om FTU (Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede). Dette er en nysatsing og lavterskeltilbud i regi av DNT som er tilpasset alle. Det er utviklet en egen FTU-app som blant annet viser hvor og når i landet FTU har sine arrangementer. Appen inneholder i tillegg en verktøy-"bar" for mennesker med kommunikasjonsproblemer.

Integreringskonsulent Ingunn Fossemellem i Hedmark Idrettskrets fortalte om Idrettsforbundet, organisering av idretten, om NIFs tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne, og ikke minst hvilke tilbud som finnes både i Hedmark og ellers av nasjonale idrettsarrangementer.

Etter foredragsdelen var det tid for underholdning, middag og dans: Et utvalg blåsere fra Brasstastick i Elverum fylte festsalen med kul og rocka korpsmusikk. Deretter gjorde Skredderbakkens Dannede Selskap, et band fra Trysil sin entré på scenen. De serverte fengende musikk og vakker sang som fikk det til å rykke i mange danseføtter. Det samme gjorde også fylkeslagets faste og svært populære spillemann, Kenneth Lundsæter.

Helge Gudmundsen holdt et engasjert foredrag om inkludering.

Eirik Dahl orienterte om DNTs prosjekt Friluftsliv tilrettelagt for utviklingshemmede.

Skredderbakkens Dannede Selskap

Ressursgruppe

Landsstyret vedtok nylig at det skal oppnevnes en ressursgruppe med aktive tillitsvalgte med ut utviklingshemning fra fylkeslagene. Det ble samtidig nedsatt en styringsgruppe som skal ledes av landsstyrerepresentant Camilla Hopen, Ragna Langlo og Helene Holand.

Ressursgruppens sekretær- og økonomifunksjoner skal ivaretas av NFUs administrasjon. Hensikten med ressursgruppen er å skolere aktive tillitsvalgte med utviklingshemning i organisasjonsarbeid og å skape et forum for erfaringsutveksling. Det er fylkeslagene som skal finne fram til «sine» aktive representanter som skal være med i ressursgruppen. Styringsgruppa kan i tillegg finne fram til personer man mener vil kunne ha noe å bidra med i fremtiden.

Landsstyremedlem Camilla Hopen skal lede NFUs gruppe for aktive tillitsvalgte med utviklingshemning. (Foto: SFA)

NFU-siden

Morodalsfestivalen

Årets Morodalsfestival i Nord-Odal i Hedmark arrangeres 17. juni med blant andre Bobbysocks, Vamp, Contrazt, Patentbænd og Lasse Lindholm band på scenen. Festivalområdet ligger en times kjøring nord for Oslo. I tillegg til det rent musikalske blir det utstillinger, installasjoner og dans på det store festivalområdet der publikum også får tilbud om gratis båttur og kjøreturer med veteranbiler.

Morodalsfestivalen har fått både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet for sin inkluderende profil. Det står mer om programmet på www.morodalsfestivalen.no Arrangementet skjer i samarbeid med NFU.

Nordre Aker

Landsstyret godkjente nylig opprettelsen av det nye NFU Nordre Aker lokallag i Oslo.

Hordaland

NFU Hordaland fylkeslags tillitsvalgtsamling 9. og 10. september skal arrangeres på Thon Hotel Bergen Airport. Fylkeslagets kultursamling 28. og 29. oktober går av stabelen på Hotell Edvard Grieg. Informasjon og påmelding vil bli sendt ut i august.

Halsnøy

NFU Hordaland fylkeslags populære og tradisjonsrike sommerleir på Halsnøy er fullbooket.

Brev

Styret i NFU Sagene og Grunerløkka lokallag i Oslo sendte nylig en hyggelig hilsen til medlemmene med ønske om kontakt. - Vi vil vite hva som rører seg i bydelen vår og hva vi kan prøve å hjelpe deg med. Vi er også representert i Rådet for funksjonshemmede i begge bydelene. For å kunne komme med best mulig råd og for å kunne gjøre bydelen vår enda bedre for mennesker med utviklingshemning, vil vi gjerne høre fra deg, heter det i styrets henvendelse. Sharam Ariafer kan gi mer informasjon på telefon 400 38 338.

Gamle Oslo

NFU Gamle Oslo lokallag er et helt nystartet lokallag. Har du lyst til å være med? Ta kontakt, oppfordrer Greta Bjørkli på fylkeslagets nettside. Hun har følgende postadresse: Tøyengata 32, 0578 Oslo. Telefon: 98 41 72 44 og e-post ge.greta@gmail.com

OBS! Kataloghai

I forbindelse med opprettelse av nytt lokallag i Nordre Aker i Oslo ble tillitsvalgt i NFU Oslo fylkeslag Truls Thirud oppringt av en katalogleverandør som tydeligvis følger med på opprettelsen av nye firmaer og foreninger. Til å begynne med trodde Thirud det var en representant for det offentlige han snakket med som ønsket supplerende informasjon. Plutselig slo det ham at det kunne være en kataloghai. Da han spurte hvor mannen kom fra, var svaret et eller annet som ikke var Brønnøysund eller Altinn. Telefonnummeret han ringte fra - 95101519 - har ingen kobling på Gule Sider.

Thirud sa deretter at han trodde han hadde snakket med en fra det offentlige som ønsket supplerende informasjon, ikke en privat leverandør av tjenester, og at han overhodet ikke var interessert i bli registrert i Google som mannen påsto han drev med. Deretter la han på, og opplyser at hvis det kommer en faktura, blir firmaet politianmeldt.

Navneendringer

I kjølvannet av kommunal- og regionalreformen har NFUs landsstyre godkjent sammenslåing og navneendringer for følgende lokallag:

NFU Lier/Røyken/Hurum lokallag og Drammen lokallag slås sammen og får navnet NFU Nedre Buskerud lokallag. NFU Sogndal heter nå NFU Sogndal og Leikanger lokallag, mens NFU Manglerud lokallag i Oslo fra nå av kaller seg NFU Øst-ensjø lokallag.

Tvang, makt, levekår og kompetanse

Antallet personer med utvikling som er fratatt selvbestemmelsen og underlagt tvangsbruk, vokser for hvert år. Økningen kommer av stadige små ikke merkbare endringer i hvordan lovverket forstås og anvendes.

AV JENS PETTER GITLESEN

Rundt regnet 12 prosent av voksne med utviklingshemning årlig underlegges tvangstiltak. Det vil si i form av vedtak og enkeltmeldinger om tvang og makt, hjemlet i helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9.

Den registrerte tvangsbruken har vokst fra å omfatte rundt 200 personer i begynnelsen av dette århundre til 2 261 personer i 2016. I tillegg kommer et ukjent antall som er underlagt tvang hjemlet i pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4a og personer som er fratatt sin selvbestemmelse gjennom vergemålsloven eller gjennom praktiseringen av vergemålsordningen. Mens selvbestemmelse får en stadig økende verdi blant folk flest, synes utviklingen å gå i motsatt retning for mennesker med utviklingshemning.

Ingen har undersøkt årsaken som ligger bak denne utviklingen. Det er likevel liten tvil om at manglende kompetanse, uheldige livsbetingelser og fordommer er viktige forklaringer. Verken kompetansesituasjonen, livsbetingelsene eller fordommene er imidlertid verre i dag enn tidligere. De er kun med på å skape gode rammer som for en lovforståelse i drift.

I psykofysikken snakker man om «minste merkbare forskjell. Ut i fra Webers lov om menneskelig evne til å skille mellom ulike påvirkninger, er evnen avhengig av endring i påvirkning i forhold til den totale påvirkningen. Om man i år 2001 registrerte en «ubetydelig» økning» i tvangsbruken etter sosialtjenestelovens kapittel 6a på 10 personer, så skulle det i følge Webers lov gi omtrent samme opplevelse som en årlig økning i tvangsbruken på 100 personer i dag. Blant tjenesteyterne i bofellesskapene vil en liten økning i tvangsbruken fra det ene året til det neste knapt oppfattes som en økning i tvangsbruken.

Det er knapt domstolsavgjørelser på feltet og ikke en eneste høyesterettsdom som setter grenser for hvor langt tvangs-

bruken kan gå. Mangelen på autoritative rettskilder gjør at fylkesmannen også er utsatt for Webers lov. Fylkesmannens lovforståelse og vedtak i år, skiller seg såpass lite fra lovforståelsen og vedtakene i fjor at ingen kommer på at det kan være en forskjell. Sammenligner en derimot lovforståelsen og vedtakene i 2017 med lovforståelsen og vedtakene i 2001, så vil man kunne se store forskjeller. Forholdet blir forsterket av at det er liten forbindelse på tvers av fylkesmannsembetene. Forholdene i kommunene og hos fylkesmennene utvikler seg derfor relativt uavhengig av hverandre. Her ligger trolig en vesentlig årsak til den store variasjonen mellom fylkesmannsembetene. I Finnmark har 0,93% av voksne med utviklingshemning tvangsvedtak etter helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9. I Hedmark har 12,07% slike vedtak.

Vi kjenner ikke antallet personer med utviklingshemning som er underlagt tvangsbruk hjemlet i pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4a, men det er vanskelig å se forhold som skal kunne demme opp for drift også i det lovverket.

Vergemålsloven åpner for å frata folks rettslige handleevne. Denne muligheten bli knapt benyttet. Men § 33 åpner for å frata personens samtykkekompetanse og er en åpning som blir benyttet. Ordningen

er et rettsikkerhetsproblem, fordi legeerklæringen som ligger til grunn, er ikke et enkeltvedtak og kan derfor ikke påklages. Situasjonen blir en smule absurd. Mennesker med full rettslig handleevne blir i realiteten umyndiggjort og vergen kan bestemme over personen selv om personen er uenig i vergens beslutning. Praktiseringen av vergemålsloven kan en også stille spørsmål ved. Ut i fra enkeltsaker hvor NFU har vært involvert, er det mange verger som ikke er kjent med at de skal bistå personen til å treffe beslutninger i samsvar med personens interesser og behov. Mange verger synes å misforstå og tror at de skal bestemme over personen.

Selv om vi ikke kjenner de eksakte tallene, tyder alt på at tvangsbruken er høyere enn noen gang tidligere i dette århundret. Tvangsbruken synes også å være voksende.

Nå får vi heldigvis en gjennomgang av tvangslovgivningen i helselovene. Hvordan det arbeidet ender, er det alt for tidlig å si noe om. Sist gang tema var på dagsorden, ble Røkke-utvalget nedsatt i 1990 og lovverket ble innført i 1999. Lovarbeid kan være langdryge prosesser. Forhåpentlig vis vil prosessen ta kortere tid denne gangen, men en snakker om flere år før Stortinget kan vedta et nytt lovverk. I mellomtiden må NFU-medlemmene være oppmerksomme og ta opp alle saker som virker urimelige.

Vergemålsloven er litt enklere. Den loven kan rettes opp med mindre endringer. Den kan gjøres diagnoseuavhengig. En kan endre ordet verge til beslutningsstøtte, for på den måten klargjøre verges rolle. En kan fjerne muligheten av å frata folk samtykkekompetanse med bakgrunn i en legeattest. Får en i tillegg bedre opplæring av vergene med vekt på menneskers selvbestemmelsesrett, vil trolig mye være gjort.

NFU har arbeidet for slike endringer, foreløpig uten suksess. Men arbeidet fortsetter og før eller siden når vi fram.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie er misfornøyd med kommunenes innsats for å gjøre BPA til det frigjøringsverktøyet det er ment å være.

Slappe ordførere

Helse- og omsorgsminister Bent Høie har sendt brev til landets ordførere der han forlanger at de oppfyller retten til brukerstyrt personlig assistanse (BPA). I brevet gir han uttrykk for at han er urolig og misfornøyd med kommunenes innsats for å gjøre BPA til det frigjøringsverktøyet som Stortinget har vedtatt at det skal være.

I brevet påpeker Høie i tillegg at ..«som helse- og omsorgsminister mottar jeg stadig henvendelser fra brukere og ulike brukerorganisasjoner der det hevedes at kommunene ikke følger opp intensjonene bak denne rettighetsfestingen, dels at kommunene organiserer BPA på en lite brukervennlig måte».

Formen er vennlig og diplomatisk, men det er et ris bak det høflige språkspeilet i statsrådets brev. For dersom kommunene ikke følger opp, ... «vil Regjeringen kunne bli nødt til å se på ytterligere tiltak for å sikre brukernes rettigheter».

Rundskrivet om BPA-ordningen er lagt ved brevet fra Høie til ordførerne og han oppfordrer dem til å bruke det

(Kilde: Handikapnytt)

Visste ikke hva BPA er

Leverandørene reagerte spontant og nektet å delta i anbudskonkurransen da de fikk se konsesjonsvilkårene for å levere BPA i de tre kommunene Sørums, Fet og Aurskog-Høland på Nedre Romerike i Akershus. Leverandørene reagerte blant annet på rapporteringsplikten knyttet til reiser.

Det skriver Stine Slettås Machlar i Handikapnytt 2/17. Som samtidig viste til at leverandørene reagerte sterkt, så de kommunale rådene for funksjonshemmede ingen grunn til å reagere.

I Sørums skjønte medlemmene ikke hva de var med på å godkjenne. – Da vi fikk denne saken til behandling, visste jeg ikke engang hva BPA var. Og da blir det vanskelig å si om noe er bra eller dårlig. Alle

disse dokumentene er jo skrevet slik at alt ser så fint ut på papiret, sier Tone Ringstad, lederen av Rådet og selv brukerrepresentant i Sørums kommune. Hun har i likhet med de andre medlemmene ingen erfaring med BPA og påpeker at de heller ikke har fått opplæring i å lese slike dokumenter.

Dokumentene hun viser til er konsesjonsgrunnlaget på BPA i Nedre Romerike Innkjøpsamarbeid (NRI) for kommunene Aurskog-Høland, Fet og Sørums. Ringstad viser samtidig til at det kom noen fra kommunen for å gi oss en kort innføring, men jeg følte ikke at jeg forstod hva vi stemte over. Vi trenger mer opplæring for å uttale oss i slike saker, mener hun.

I Sørums kommune endte det med at saken ble utsatt.

Kjent problem

Forbundsleder Arne Lein i Handikapforbundet sier på sin side at han ikke er overrasket over at rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Sørums kommune føler de mangler opplæring i oppgaven sin. – Vi ser ofte at rådene kun får en orientering i ganske kompliserte saker og derfor ikke vet helt hva de skal ta stilling til eller hva de skal se etter. Noen får også kun en orientering i ettertid i stedet for å bli tatt med gjennom hele prosessen. Dette gjør det vanskelig for medlemmene å gjøre jobben med å skulle uttale seg om tjenester.

Utdrag fra rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet datert 18.12.15

For lett å få jobb i helsevesenet

- Jeg synes det er en holdning som sier at «hvis du ikke kan få jobb noen andre steder, kan du alltid få jobb i helsevesenet».

Det sa enhetsleder for voksenhabiliteringen i Horten kommune, Lars Jørgensen, i et foredrag på et dialogseminar om vold og trusler i arbeidslivet som Arbeidstilsynet arrangerte nylig. Han har ansvar for bemannede botilbud for personer med utviklingshemning og lignende diagnoser i kommunen.

Jørgensen har undret seg over hvor få krav det stilles til personer som får jobb i helsevesenet. – Hvis du ringer et bilverksted og spør om jobb, så blir du spurt om du kan noe om biler. Men det finnes ingen kvalitetskrav for å jobbe med perso-

ner med utviklingshemning, sier han i et intervju med NRK Vestfold.

Rettsikkerheten

Jørgensen mener i tillegg at det bør stilles større krav for å styrke rettsikkerheten til personer med utviklingshemning.

– Det generelle kompetansenivået er for lavt. Det er for mange assistenter uten fagutdanning. Samtidig finnes det også folk med fagkompetanse som bør vurdere om de passer til å jobbe i helsevesenet.

– Det er lov å reagere på vold og trusler med følelser, men man må også lytte til følelsene. Hvis man på et tidspunkt tenker at man ikke kommer videre, at man ikke klarer å reagere på annen måte enn med sinne, frustrasjon eller å bli lei seg når man jobber med personer som har disse utfordringene, kan det hende at man sammen med arbeidsgiver bør gjøre en vurdering om dette er en jobb man skal ha, understreket Lars Jørgensen.

Vold

Kun en av fire kommuner har handlingsplaner mot vold i nære relasjoner som retter seg mot risikoutsatte voksne som har økt risiko for å bli utsatt for omsorgssvikt, fysisk, psykisk eller seksuell vold.

Oppdals svar på Dissimilis!

Oppdal har fått sitt svar på Dissimilis, og et utsolgt kulturhus fikk nylig med seg den historiske begivenheten da Happy teater debuterte med et forrykende show for et utsolgt kulturhus.

I følge lokalavisen OPP eide skuespillerne scenen fra start til slutt. De holdt publikum i ånde i halvannen time i samarbeid med en rekke frivillige i kulissene, gjesteartister, skolekoret fra Drivdalen og et knippe kommunalt ansatte.

Bygda har i følge lokalavisens utsendte oppdaget noen nye gledesspredere, og den rungende applausen var et klart signal om at publikum ba om mer. Nå er det om å gjøre at fortsettelse følger!

Kristian Ytterhus, Jannicke Tilset og andre aktører under forestillingen til Happy Teater. (Foto: Per Ola Alberg, avisen Opp!)

Norge vant gull!

Like før SFA gikk i trykken kom den fantastiske gla'meldingen om at Norge vant gull i innebandy i Special Olympics! Se innslaget fra NRK Sport 19. april som er lagt ut på NFUs facebookside!

Vi gratulerer!

– Det finnes ingen kvalitetskrav for å jobbe med mennesker med utviklingshemning, sa Lars Jørgensen. Foto: Henrik Bøe/NRK

Informasjon skal være mulig å forstå for personer med utviklingshemning

TEKST HENTET FRA BLADET "UTVIKLING"
UTGITT AV NAKU. SKREVET AV HELENE
HOLAND

For alle er det viktig å oppleve trygghet og kontroll for å leve et godt liv. Dette forutsetter informasjon og å kunne bestemme selv. Medlemmene av Aktivgruppa er klare og tydelige på at de av og til trenger hjelp og de tar gjerne imot hjelp, men da må det være fra en person de kjenner og er trygg på. Spørsmålet blir allikevel hvorfor de ikke får nødvendig informasjon. Vi har jo alle rett på informasjon og FN konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne understreker at informasjonen skal være mulig å forstå, artikkel 4.

NOU 2016:17 som beskriver levekårene til personer med utviklingshemning, finnes ikke i lettlest utgave. Dette gjør det vanskelig, for ikke å si umulig for de som har lesevansker og/eller en utviklingshemning å gi en uttalelse. En grunnleggende forutsetning for å kunne ta avgjørelser er at man får informasjon og kunnskap. Personer med utviklingshemning opplever daglig å bli utestengt og segregert. Ingen gjør dette av vond vilje, sannsynligvis handler det om ubetenksomhet, mangel på kunnskap og misforstått snillhet. Camilla sin historie fra videregående er bare

et eksempel som sikkert var godt ment, kanskje de mente hun skulle slippe å alltid å få de dårligste karakterene. Resultatet var at hun følte seg tilsidesatt, utenfor og stemplet. i tillegg ble veien videre ut i arbeidslivet stengt.

Alle ønsker å delta, bidra og bli regnet med. Dette må vi ikke glemme i diskusjonene om detaljer i NOU 2016:17 På lik linje - Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemning. For de denne utredningen handler om blir spørsmålene ofte «hvorfor?» Camilla beskriver skuffelsen da hun

Illustrasjon : Ole Kristian Øye

ikke fikk ha tentamen og ta eksamen på videregående skole. Dette ble bestemt av noen uten at hun ble spurt. «Hvorfor?»

Denne avgjørelsen stengte veien til en jobb hun drømte om og ønsket seg. Uten eksamen ble veien til å bli lærer eller lærekandidat i barnehage stengt. Veien til VTA ble stukket ut uten noen diskusjon. Drømmen om å jobbe i barnehage har hun aldri glemt og etter ni år i en VTA-bedrift, har hun skaffet seg praksisplass. Det er et skår i gleden at hun ikke har fått hjelp og støtte fra VTA-bedriften, ikke en gang et lykke til på sin sistearbeidsdag. «Hvorfor?».

Lettlestversjonen

FN konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne er tilgjengelig i lettlest versjon. På regjeringens hjemmeside (<https://www.regjeringen.no/no/tema/likestilling-og-inkludering/likestilling-og-inkludering/konvensjoner/fn-konvensjonen-om-rettar-til-menneske-med-nedsett-funksjonsevne-crpd/id2426271/>) finner vi bare den norske oversettelsen og tegnspråkversjonen. Vi håper det er ubetenksomhet som gjør at ikke lettlestversjonen også er tilgjengelig her. Lettlestversjonen finner vi etter noe leting på direktoratet sin side. Dette eksempelet viser at det ofte er mangel på kunnskap, forståelse eller ubetenksomhet som gjør at noen blir gjemt og utlatt.

Inclusion Europe

Den europeiske organisasjonen for personer med utviklingshemning og deres familier, Inclusion Europe, har en egen gruppe, EPSA, the European Platform for Selv Advocates. Vi har ikke funnet noe godt ord for «Self Advocate» og «Self Advocacy» på norsk. Forslag mottas med takk i Inclusion Europa og Inclusion International snakker vi ofte om at Self Advocacy har tre nivåer. Det første er mulighet til å velge for seg selv i hverdagen, det andre å argumentere for egne valg og ønsker og det tredje å arbeide også for andre sine rettigheter, det vi kaller interessepolitisk arbeid. EPSA har gjennomført mange gode prosjekter og har utarbeidet mye nyttig materiell. Veilederen for hvordan man kan skrive lettlest er et eksempel. Den er oversatt til norsk, men vi er usikre på om den blir brukt. Vi lurte på hvordan informasjon om veilederen er distribuert og hvor den er tilgjengelig? i andre europeiske land

som i Tyskland, er det helt utenkelig at de politiske partiene ikke presenterer partiprogrammet sitt i lettlest utgave før valget. Så langt har vi ikke kommet her i landet enda.

Aktive tillitsvalgte

I NFU har vi i mange år hatt en gruppa med aktive tillitsvalgte med utviklingshemning, «Aktiv i egen organisasjon». Den nasjonale Aktiv-gruppa til NFU har jobbet mye med hvordan informasjon kan gjøres lett å forstå og lettlest. De har kvalitetssikret informasjon i lettlest format for NFU og andre.

EPSA har gjennomført et annet spennende prosjekt om «Peer support», hvordan personer med utviklingshemning kan hjelpe hverandre (www.peer-training.eu). Aktiv-gruppa i Vestfold forteller om sin vennegruppe i Tønsberg. Her er det venner som møtes jevnlig, gjør noe hyggelig sammen og hjelper hverandre. Dette er et godt eksempel på «Peer support». Det er godt og bare være sammen med venner. Det danske kaller å ha «pedagog fri».

EPSA har fra 2011 arrangert en europeisk konferanse for og av personer med utviklingshemning hvert annet år, «Hear our Voices». Ideen til disse konferansene kom på Inclusion Europe sin årlige konferanse «European Action» i 2009. Konferansen dette året hadde Self Advocacy som tema. Aktiv gruppa til NFU har deltatt på alle

«Hear our Voices» konferansene

Vi som har vært så heldige å følge disse konferansene har sett en imponerende utvikling både hos enkelt personer, men også i organisasjoner og grupper i ulike land i Europa. På konferansene har vi fått kunnskap om nyttige prosjekter, vi har fått tips til vårt arbeid og vi har lært mye om hvordan personer med utviklingshemning lever rundt om i Europa.

Når Regjeringen og Stortinget nå skal følge opp NOU 2016:17, er det viktig at de tar med personer med utviklingshemning. Det gamle ordtaket «Den vet best hvor skoen trykker som har den på» gjelder fortsatt. Aktiv-gruppene i NFU og andre grupper og organisasjoner av og for personer med utviklingshemning vil helt sikkert være med på et slikt arbeid.

Småsak

Ulik forvaltning av opplæringsloven

Kommuner forvalter opplæringsloven og -forskrift svært forskjellig. Det bidrar til ulikheter i tjenestetilbud. Elever med særskilte opplæringsbehov blir særlig berørt. Det viser rapporten «Nærskoleprinsippet og inkludering av barn med særskilte opplæringsbehov i grunnskolen» i en undersøkelse utført av Agenda Kaupang på oppdrag fra Statped.

Undersøkelsen, som er gjennomført i seks kommuner med forskjellig størrelse, viser at kommunen som skoleeier mangler kontroll på hvilket tilbud elever med særskilte opplæringsbehov får. Kommunestyret er nærmest fraværende i å følge opp elever med særskilte opplæringsbehov. Kommunen har få eller ingen detaljerte rutiner for hvordan spesialundervisningen skal foregå. Det er store forskjeller på utdanningsnivået til de som gjennomfører spesialundervisningen

Dette gjelder selv om nesten alle elever med særskilte opplæringsbehov, går på sin nærskole, og at de aller fleste har tilhørighet til en klasse, selv om de i perioder er ute av klasserommet.

Rapporten bekrefter informasjon til Statped fra brukerorganisasjoner om at stadig flere elever får skoletilbud utenfor klasseromsfellesskapet, og at det er store forskjeller mellom kommunene i hvordan de forvalter lov og forskrift om opplæring for elever med særskilte opplæringsbehov.

De seks kommunene er anonymisert i rapporten som er lagt ut i sin helhet på www.statped.no

Tre mål for en boligpolitikk for alle

VIGDIS ENDAL, DAGLIG LEDER

SAFO-organisasjonene har en felles agenda for en boligpolitikk som ivaretar menneskerettigheter og som er bra for alle. Finn den på SAFOs hjemmesider. Den kan være nyttig for representanter til kommunale råd. Den er enkel og tydelig. På nettet er den mer utfyllende, men her er målene:

1. Alle skal kunne velge hvor man skal bo, og med hvem

FNs menneskerettigheter beskriver forteller oss at alle som oppholder seg lovlig i landet en rett til fritt å velge hvor en ønsker å bo. FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) slår fast at mennesker med nedsatt funksjonsevne ikke skal måtte bo i en bestemt boform. Formålet med helse- og omsorgstjenesteloven er blant annet å sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre. Likevel blir mange med nedsatt funksjonsevne henvist til å bo i spesielle boformer når man har store tjenestebehov.

SAFO-organisasjonenes felles mål er at retten til eget hjem må realiseres i kommunene. Politikken med etablering av store bo-komplekser der folk med tjenestebehov skal bo, må snus. Det må legges til rette for at den enkelte får å bo som andre.

2. Tilgjengelige boliger for alle

CRPD slår også fast at myndigheten må gjøre det de kan for å sikre at funksjonshemmede får den samme tilgangen til boligtilbudet som andre. Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven skal hindre at nye funksjonshemmende barrierer skal skapes. Likevel er over 90 prosent av boligene på markedet ikke tilgjengelige for funksjonshemmede. Selv i blokkbebyggelse er det bare rundt 10 prosent av boligene som har en viss tilgjengelighet. Mange boligblokker mangler heis. Dårlig tilgjengelighet gjør det vanskelig for funksjonshemmede å dra på besøk til venner og familie.

Det må settes effektive tiltak inn for å øke andelen tilgjengelige boliger. Universell utforming må vektlegges i boliger og miljø. Vi trenger en inkluderende bolig-

(Foto: SAFO)

politikk med vekt på inkludering.

3. Retten til individuelt tilpassede tjenester i eget hjem må realiseres

CRPD sier at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha tilgang til ulike støttetjenester i eget hjem og i særskilte boformer, samt annen samfunnsservice, herunder den personlige bistand som er nødvendig for å kunne bo og være inkludert i samfunnet og for å hindre isolasjon eller segregering. Fremdeles bor mange funksjonshemmede i aldersinstitusjoner og det bygges stadig institusjonslignende boligkomplekser.

Personens individuelle tjenestebehov må være utgangspunktet uavhengig hvor og hvordan man bor.

Dette står vi sammen om. Husk også boligbrosjyren vår. Du finner den på nett, men du kan også få tilsendt den fine, trykte utgaven ved å bestille på post@safo.no

Vigdis Endal.

NFU's jubileumskonferanse

«NFU – 50 år i kampen for menneskerettigheter!»

Bergen, 27. og 28. oktober 2017 på Quality Hotel Edvard Grieg

Noen av foredragsholderne er:

Torill Veбенstad, senior-rådgiver hos Fylkesmannen i Hordaland

Om Rettighetsutvalgets innstilling

Jan Tøssebro, direktør ved NTNU Samfunnsforskning

Forholdene til personer med utviklingshemning i et historisk perspektiv

Bjørn Henning Østenstad, professor ved Det juridiske fakultet ved Universitet i Bergen

Tvang og makt ovenfor mennesker med utviklingshemning

Atle Sommerfeldt, biskop i Borg

Menneskeverd, menneskerettigheter og trosfrihet

Kjersti Skarstad, doktorgradsstipendiat UiO

Beskyttelse av retten til selvbestemmelse for utviklingshemmede

Eva Simonsen, dr.scient, professor og forsker ved UiO, nå pensjonist.

Hvordan kan vi sikre inkluderende utdanning?

Berit Berg, professor ved Institutt for sosialt arbeid, NTNU

Hvordan står det til med menneskerettighetene til innvandrere med utviklingshemning i Norge?

Siste frist for påmelding er **15. juni 2017**

www.nfunorge.org

Får ikke informasjon

«For alle er det viktig å oppleve trygghet og kontroll for å leve et godt liv. Dette forutsetter informasjon og å kunne bestemme selv. Medlemmene av Aktiv-gruppa i NFU Vestfold fylkeslag er klare og tydelige på at de av og til trenger hjelp og de tar gjerne imot hjelp. Men da må det være fra en person de kjenner og er trygg på.

Spørsmålet er likevel hvorfor de ikke får nødvendig informasjon. NOU 2016:17 som beskriver levekårene til mennesker med utviklingshemning finnes ikke i lettest utgave. Dette gjør det vanskelig, for ikke å si umulig for de som har lesevansker og/eller utviklingshemning å gi en uttalelse».

(Fra kronikken «Hvorfor?» av styremedlem Helene Holand i Inclusion International og tidligere leder av NFU, i siste nummer av NAKUs tidsskrift «Utvikling». Kronikken kan leses i sin helhet på s. 30.

Foreldresamlinger

Statped arrangerer åpne samlinger for foreldre til barn med særskilte opplæringsbehov i barnehage og skole i Oslo 23. mai. Samlingene er uten deltakeravgift.

Her skal fokus rettes mot tverrfaglige temaer som mange foreldre ønsker mer informasjon om og opplæring i. Dette er imidlertid ikke kurs om spesifikke diagnoser og tilstander. Kurset er gratis, inkluderer enkel lunsj – mens overnatting må dekkes av hver enkelt deltaker.

Det er lagt ut informasjon om program og påmelding til konferansen i Oslo på www.statped.no

I vår er det kun planlagt et slikt arrangement i Oslo – men det er planlagt også andre steder. Da SFA gikk i trykken var datoer og steder ennå ikke bestemt.

Sikkerhetsavdeling

Etter å ha vurdert 14 alternativer for ny Regional sikkerhetsavdeling (RSA) har Helse Sør-Øst landet på Ila, like ved fengselet i Akershus. I neste etappe er det tenkt 12 plasser til innsatte med utviklingshemning og autisme, pluss lokal sikkerhetspsykiatri med 25 plasser, melder avisen Asker og Bærum budstikke.

ASK

Hva er de beste læringsstrategiene for språkutvikling ved ASK - alternativ og supplerende kommunikasjon? Forsker Janice Murray delte noen tips på Statped-konferansen 2017 nylig. Nå kan du se hennes presentasjon på #statpedkonf17 på www.statped.no/statpedkonferansen

Smartklokker

Riktig bruk av smartklokker kan bidra til å skape oversikt og gi påminnelser, skape struktur og forutsigbarhet og forenkle kommunikasjonen mellom barn og foreldre/lærere.

På Statped's ressursside for smartklokker står det mer om hvordan bruk av Apple Watch kan forbedre hverdagen for elever med oppmerksomhets- og konsentrasjonsvansker. Ressurssiden ligger på www.statped.no

Bostøtte

Bostøtten forsvinner for stadig flere. Årsaken er først og fremst at bevilgningene til dette formålet har avtatt de siste årene.

For 2008 ble det budsjettet med 2,4 milliarder i bostøtte. Bevilgningen Bostøtten økte årlig fram til 2011 da det ble budsjettet med 3,8 millioner. Etter den tid har den avtatt sakte, men sikkert. For 2017 er det budsjettet med 2,8 milliarder i bostøtte.

Overdiagnostisering

Det pågår en kraftig overdiagnostisering av utviklingshemning til tross for fagfolkenes påstand om underdiagnostisering av tilstanden.

Fra NOU 2016: 17 På lik linje, leser vi at det trolig er 75.000 udiagnostiserte personer med utviklingshemning. Påstanden er urimelig og ubegrunnet. Nylig kunne en lese i Fontene at 1000 innsatte i norske fengsler har en utviklingshemning. Påstanden er i beste fall tvilsom, skriver NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen i en artikkel på www.nfunorge.org der han samtidig begrunner denne påstanden.

Pasientopplæring

Pasientopplæring ble i 2001 rettighetsfestet i spesialisthelsetjenestelovens § 3-8. Her er det fastslått at opplæring av pasienter og pårørende er en av sykehusenes fire hovedoppgaver, og en oppgave på lik linje med bl.a. diagnostisering, behandling og utdanning av helsepersonell. I tillegg er opplæring av pasienter, pårørende og viktigheten av dette forankret i flere sentrale politiske føringer og i helselovgivningen. Les reportasje i NAKUs tidsskrift «Utvikling» som kan leses i sin helhet på www.naku.no

Vefsn må ha is i magen

Vefsn kommune i Nordland har varslet private avlastere om oppsigelse på grunn av avlasterdommen. NFU mener at kommunen med det vil rette opp en ulovlighet ved å begå nye lovbrudd.

I en artikkel på www.nfunorge.org minner forbundsleder Jens Petter Gitlesen om at det er Stortinget, ikke Høyesterett som vedtar lovene. -Avlasterdommen medførte ingen endringer i arbeidsmiljøloven. Det ble kun fastslått i dommen at det har vært kommunal praksis å bryte arbeidsmiljøloven når kommunen engasjerer støttekontakter og avlastere. Mange, kanskje de fleste støttekontaktene og avlasterne, er å betrakte som ansatte. Det å være ansatt er heller ingen saklig grunn til å bli oppsagt. I seg selv gir Høyesterettsdommen ingen grunn til oppsigelser. Arbeidstakerorganisasjonene vil helt sikkert ivareta de ansattes rettigheter.

Verre

Verre er det med barnas- og pårørendes rettigheter. Det er ingen store og sterke organisasjoner som taler deres sak. Når foreldre får avlastning, er det fordi de har behov for slike tiltak. Kommunen fatter enkeltvedtak om avlastning som ikke kan endres med mindre de som er omfattet av det er fornøyd med endringen. Skal det fattes nye vedtak, må kommunen argumentere for at behovet for avlastning er blitt annerledes eller dekkes opp på annet vis. Hvis pårørende mener at det nye vedtaket er svekker tidligere tilbud, bør vedtaket påklages.

Barns rettsvern

Gitlesen viser samtidig til at situasjonen til barna som er omfattet av avlastningstilbud er gitt et helt spesielt rettsvern gjennom grunnlovens § 104:

"Born har krav på respekt for menneskeverdet sitt. Dei har rett til å bli høyrde i spørsmål som gjeld dei sjølve, og det skal leggjast vekt på meininga deira i samsvar med alderen og utviklingssteget» Det fastslås også i loven at «Ved handlingar og i avgjerder som vedkjem born, skal kva som er best for barnet, vere eit grunnleggjande omsyn». Det går også fram av loven at «Born har rett til vern om den personlege integriteten sin. Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for utviklinga til barnet og mellom anna sjå til at det får den økonomiske, sosiale og helsemessige tryggleiken som det treng, helst i sin eigen familie."

Is i magen

NFUs forbundsleder mener derfor det kan virke som om Vefsn kommune tror at hensikten helliger middelet i iveren etter å rette opp situasjonen med hensyn til private avlastere. - Det er likevel ikke slik at en kan rette opp et lovbrudd ved å bryte andre lover. Kommunen bør i stedet ha is i magen og forholde seg til lovverket. Alle andre kommuner sliter med de samme utfordringene som Vefsn, men de fleste har taklet det bedre.

Inkluderingskompetanse

Boka «Inkluderingskompetanse» ser på hvordan en vanlig arbeidsplass kan brukes for å inkludere mennesker som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet. Boka består av 18 bidrag som gir en innføring i blant annet tilrettelegging av arbeidsoppgaver på arbeidsplassen og veiledning og oppfølging av arbeidssøkere og arbeidsgivere. Virksomhetene har ikke alltid kunnskapen som er nødvendig for å tilrettelegge arbeidsoppgaver for personer med store bistandsbehov.

Redaktører av boka er Kjetil Frøyland og Øystein Spjelkavik. Den er utgitt på Gyldendal forlag. Nettadresse: <http://gyldendal.no/Faglitteratur/Arbeidsliv/Ledelse/Inkluderingskompetanse>

(Kilde: NAKUs tidsskrift «Utvikling» nr 1/17)

RPD

Norge ratifiserte i 2013 FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Dette innebar at Norge forplikter seg til å føre en politikk i samsvar med artiklene i konvensjonen. Etter første rapportering ble det reist kritikk blant annet om manglende bruk av statistikk, forskning og dokumentasjon. Bufdir tok på bakgrunn av dette initiativ til en gjennomgang av bruken av statistikk i Norges rapport. NTNU Samfunnsforskning fikk dette oppdraget og har vurdert hva som finnes av statistikkgrunnlag for rapporteringen og redegjort for behovet for å utvikle ny statistikk. Rapporten er skrevet av Thomas H. Molden, Jan Tøssebro og Christian Wendelborg. Den kan lastes ned på <https://samforsk.no/Publikasjoner/>

*Selv om jeg ikke sier noe,
kan jeg ha noe å si...*

JAG Assistanse AS er BPA-leverandør for barn og voksne med ulike funksjonsnedsettelse, hvorav en kan være en kognitiv funksjonsnedsettelse.

JAGs konsept retter seg spesielt mot de som trenger assistanse i arbeidslederrollen, og har særlig kompetanse på dette området.

JAG bygger sitt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling. Vi har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse. JAG er medlem av European Network for Independent Living (ENIL).

Ta kontakt for mer informasjon om hvordan vi kan skreddersy din BPA.

*Med BPA kan alle bo
hvor og med hvem de vil!*

JAG
Jeg - Assistanse - Godt liv

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

Human Care

Kontakt oss på telefon **950 43 000**
så forteller vi deg mer om hvordan vi kan hjelpe deg med brukerstyrt personlig assistanse

Human Care Assistanse AS, Strandveien 35, 1366 Lysaker
bpa@human-care.no, human-care.no.

Vil du annonsere i **samfunn for alle**?

Ta kontakt med vår
annonseeselger:

Salgs Forum AS

post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Bestill abonnement på

Bladet kommer ut med 5 numre i året. Abonnementet løper fra registreringsdatoen. Pris kr. 400,-. Klipp ut og send inn. Abonnement også bestilles på mail: post@nfunorge.org eller telefon: 22 39 60 50.

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

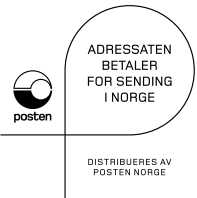
Mobil/telefon _____

E-post: _____

Signatur: _____

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**

Svarsending 1225
0090 Oslo

Vær samfunnsbevisst, velg Tromsø ASVO som din jobbfruktleverandør.

Hvorfor er det slik at folk som spiser frukt på jobben, gjør en bedre jobb?

Fordi frukt som mellommåltid gir rask energi, økt konsentrasjonsevne og større arbeids glede. Gå inn på jobbfrukt.no for å bestille.

jobbfrukt.no

Frukten i dette området leveres av: Tromsø ASVO AS, ring: 77 60 68 60

Klepsvik & Sønn AS

Sund Senter
5382 Skogsvåg. Tlf 56 33 81 90

PRIMA

Idrettsveien 2, 7072 Heimdal Tlf 72 89 43 00
prima@prima-as.no www.prima-as.no

PEDER MORSET folkehøgskole

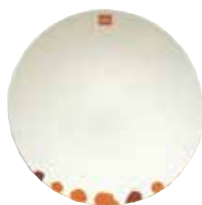
40 ELEVER
MED LETTERE
UTVIKLINGSHEMMING
OG 28 ELEVER
UTEN

MOT

pedermorset.no
pedern.no
facebook.com/pedermorset

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 150,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Kursbevis kr. 10,-

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 50,-

Pris per stk. kr 15,-
8 stk. kr 100,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 200,-

Refleksbånd kr 25,-

Pins kr 25,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I boken beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklings-hemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104.

Boken er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside:
nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

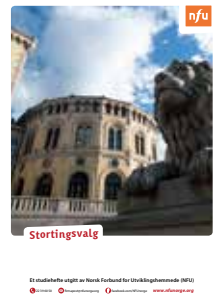
Alle kurshefter 50,- kr per hefte (bortsett fra “Pengene mine”). Porto kommer i tillegg.

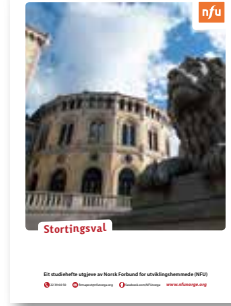
Om tro og livssyn

Fra foreldrehjem til eget hjem

Stortingsvalg (bokmål)

Stortingsvalg (nynorsk)

NFU – en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet “Aktiv i egen organisasjon”

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet (nynorsk)

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Pengene mine
kr. 75,-

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV POSTEN NORGE

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

FRAMskolen

på Vallersund Gård

ullewold.no • Foto: Karin Størseth

vallersund.camphill.no/framskolen

**Et lærested for
unge voksne med
utviklingshemming**

Et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

Nå med Fatbikehjul og
trommelbrems

NY LØPEVOGN UNDER UTVIKLING

Som sykkeltralle

MULTIKJELKE brukes sommer
og vinter, som piggekjelke ,
pulk ,sparkstøtting, joggevogn
og Fjellgeit

www.aktiv-hjelpemidler.no

www.aktivhjelpemidler.com

Tlf: Geirr 98239850. e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

UNIKE FERIE OPPLEVELSER AS - UFO - ARRANGERER TILRETTELAGTE TURER FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

Våre turer egner seg for personer med ulike behov for bistand. Disse turene kan også fungere som avlastning.

Sommerturer

Hellas - Samos - 14 dager - 27. juni - 11. juli
Hellas - Samos - 14 dager - 11. juli - 25. juli
Hellas - Samos - 21 dager - 04. juli - 25. juli
Forbehold om endringer

Minicruise

Båttur - Kiel - 28. - 30. april
Båttur - Kiel - 27. - 29. oktober
Forbehold om endringer

Vi tilpasser aktivitetene etter deltakers ønsker, og sørger for at alle er inkludert i gruppen. På turer er det med kompetente ledsagere, samt minst en person med medisinsk ansvar.

Se vår hjemmeside og sjekk turer som gjennomføres i 2017:

www.unikferie.no

facebook.com/unikferie

Tlf.: 976 96 984

post@unikeferieopplevelser.com

Habilitet • Ansvar • Velvære Brukerstyrt Personlig Assistanse

Er brukerstyrt personlig assistanse interessant for deg?
Ta kontakt med en av HAV's rådgivere i dag!

Totalleverandør av BPA og funksjonsassistent

Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) er en ordning der de med nedsatt funksjonsevne/foresatte selv styrer egen hverdag, og har et lederansvar for assistentene som skal bistå med praktiske ting i hverdagen. BPA er et frigjørings- og antidiskrimineringsverktøy som gir langt større fleksibilitet og selvstendighet, og muligheten til å leve et aktivt og likeverdig liv. Samt det som står i naturlig forbindelse med dette. Independent Living er grunnlaget i HAV og er en av de eldste leverandørene på BPA tjenester i Norge.

Funksjonsassistent er for mennesker med sterk fysisk funksjonsnedsettelse. Det betyr at arbeidstakeren selv skal være faglig kvalifisert til å utføre arbeidsoppgavene, men at vedkommende kan få avlastning med praktiske oppgaver i arbeidslivet.

Vi vil gi den enkelte tjenestemottaker en god og meningsfull hverdag. Alt vårt arbeid er basert på vår visjon om å skape en lettere hverdag med BPA. Vi legger stor vekt på at den enkelte tjenestemottaker selv får bestemme hvordan dagen skal være.

Følg oss på Facebook: HAV AS

HAV AS - WWW.HAVAS.NO - TELEFON 45 22 22 88 - EPOST: HAV@HAVAS.NO

Foto: Finn Stråle Felberg

Lev livet.

BPA står for:

- Muligheten for å definere sin egen hverdag
- Ta styring og delta aktivt i samfunnet
- Leve et fritt og selvstendig liv
- Ta ansvar for sin egen tilværelse

Ulobas BPA handler ikke om pleie og omsorg, men om å ta kontrollen over sitt eget liv. Gi full likestilling og mulighet til å delta på alle samfunnsområder slik at hverdagen får en mening. **BPA** står for muligheten til å leve livet – helt og fullt!

Ta kontakt med oss på www.uloba.no eller ring oss på telefon 32 20 59 10.

Forbundsleder
Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

Nestleder
Torill Vagstad
40 28 83 07
torill.vagstad@gmail.com

Geir Tore Søreide
91 84 55 74
geir.t.soreide@haugnett.no

Camilla Hopen
97 58 05 99
camillahopen@yahoo.no

Karen Hultgren Olsen
91 59 30 67
karenhultgren@gmail.com

Ninni Bakke Tornes
90 06 35 24
ninni.b.tornes@live.no

Evy Utne Knutsen
48 15 41 96
evy.knutsen@bkkfiber.no

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag
v/Tove-Britt Henriksen
Ignavn. 131
1912 ENEBAKK
64 92 62 53/90 83 93 80
tove.henriksen@tusker.no

NFU Østfold regionlag
v/Unni Hegle
Romundsveien 20
1807 ASKIM
:900 63 524 / 413 28 268
uhegle@online.no

NFU Hedmark fylkeslag
v/Torill Vagstad
Dagfinn Grønsetsvei 39
2707 ELVERUM
Mob 402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

NFU Oppland Fylkeslag
v/Staale Stampeløkken
Hagehaugveien 2 A
2613 LILLEHAMMER
Mob 97 69 44 52
stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag
v/Lena Lybæk
Sætrang gate 36
3514 HØNEFOSS
915 99 311
lena.lybaek@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag
Pb 14
3276 SVARSTAD
92 02 89 38
nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag
v/Øivind Jensen,
Rådyrveien 5
3790 Helle,
Mob 909 19 810
bjorgjensen02@gmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag
v/Svein Karlsen
Måkeveien 15
4950 RISØR
905 98 869
aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag
v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jan.johannessen@glencore.no

NFU Rogaland Fylkeslag
Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag
v/Kai Esten Dale
Omvikdalsvegen 51
5464 DIMMELSVIK
93 02 50 93
kai.esten.dale@knett.no

NFU Sogn og Fjordane
v/Gry Sætre
Angedalsvegen 107
6810 FØRDE
909 49 316
gry.setre@gmail.com

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag
v/Ninni Bakke Tornes,
Fabrikkveien 13,
6415 Molde, 9
0063524
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag
v/Frode Strømman
Njardarvollen 9
7032 TRONDHEIM
73 93 56 22 / 90 16 14 53
frostroe@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag
v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag
Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
bpriesem@online.no

NFU Troms fylkeslag
v/Anne Marie Bakken
Dalnes
9475 BORKENES
Mob 916 98 512
amsbakken@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
v/Sigrid Sandbu
Mostadfeltet
9925 SVANVIK
41 52 65 09
sigrid-su@hotmail.com
nfufinnmark@hotmail.com

Hekta på trening!

Martin Skaug er en engasjert NFUer i tillegg til at han er hekta på trening. Han er med i Enkeltgympa i regi av Friskis & Sveltis som startet opp dette tilbudet i Elverum i vinter og er blitt veldig populært. På årsmøtet til NFU Hedmark fylkeslag nylig var Martin en av mange spreke hedmarkinger som utfoldet seg – ettersom det var satt av en hel time til felles fysisk utfoldelse.

Martin Skaug i farta (Foto: Torill Vagstad)

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- omsorgstjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytting")
- helsetjenester
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, uførepensjon, stønad til bil)
- barnehage og skole (spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning)
- vergemål, arv og testament, erstatning, arbeid og dagtilbud

Vi tar oppdrag over hele landet. Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi eventuelt har avtalt oppdrag.

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 481 65 111

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

